

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Будівельний факультет
Кафедра економічної теорії, обліку та оподаткування
(*назва кафедри*)

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО ВИКОНАННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**
на тему: Фінансовий облік і аналіз виробничої собівартості продукції
будівельного підприємства та шляхи їх вдосконалення

Прохоренко Ірина Геннадіївна
(*прізвище, ім'я та по батькові студента повністю*)

Київ 2022 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Будівельний факультет
Кафедра економічної теорії, обліку та оподаткування
(*назва кафедри*)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

«__» _____ 20__ року

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО ВИКОНАННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**
Фінансовий облік і аналіз виробничої собівартості продукції будівельного
підприємства та шляхи їх вдосконалення

Виконав студент групи Прохоренко Ірина Геннадіївна
Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
Спеціалізація «Облік і аудит»

Керівник: Зінченко М.М.
к.е.н., доцент

Рецензент: _____
(*прізвище, ініціали,*)

_____
науковий ступінь, вчене звання

Київ 2022 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет: **Будівельний**

Кафедра: економічної теорії, обліку та оподаткування

Освітній рівень: бакалавр за освітньо-професійною програмою

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Спеціалізація: «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан будівельного
факультету

«__» _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**

Прохоренко Ірина Геннадіївна

1. Тема роботи

Фінансовий облік і аналіз виробничої собівартості продукції будівельного підприємства та шляхи їх вдосконалення

затверджена наказом ректора КНУБА № 269/2 від «18»квітні 2022 року.

2. Керівник роботи

К.е.н., доцент Зінченко Мирослава Михайлівна

3. Строк подання студентом роботи до захисту 9 червня 2022 року.

4. Вихідні дані: річна фінансова звітність за 2018-2020 роки (Форма №1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати»), законодавчі та нормативні акти України, статистична звітність за 2018-2020 роки.

5. Календарний план виконання роботи:

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1.	12.04.2022
Розділ 2.	12.05.2022
Розділ 3.	01.06.2022
Остаточне оформлення роботи	09.06.2022
Перевірка роботи на плагіат	14.06.2022
Попередній захист роботи на кафедрі	20.06.2022
Направлення роботи на рецензування	21.06.2022

6. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірів	
		дата	підпис
Вступ		12.04.2022	
Розділ 1.		12.04.2022	
Розділ 2.		12.05.2022	
Розділ 3.		01.06.2022	
Висновки		01.06.2022	

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

п/п	Назва етапів виконання атестаційної випускної роботи	Термін виконання етапів атестаційної випускної роботи		Примітка
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання	
	Опрацювання літератури та розробка плану атестаційної випускної роботи	28.02.2022		виконано
	Підготовка Розділу 1 атестаційної випускної роботи	12.04.2022		виконано
	Підготовка Розділу 2 атестаційної випускної роботи	12.05.2022		виконано
	Підготовка Розділу 3 атестаційної випускної роботи	01.06.2022		виконано
	Подання атестаційної випускної роботи на кафедрі	09.06.2022		виконано
	Попередній захист роботи на кафедрі	20.06.2022		виконано
	Державна атестація	23.06.2022		виконано

7. Дата видачі завдання 18 лютого 2022 року

Зав. кафедри	_____	Лич В.М
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Керівник	_____	Зінченко М.М.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Студент	_____	Прохоренко І.Г.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

РЕЗЮМЕ (summary)		ПІБ	
до атестаційної випускної роботи студента:		Прохоренко Ірина Геннадіївна	
Назва ЗВО	Київський національний університет будівництва і архітектури		
Тема	Фінансовий облік і аналіз виробничої собівартості продукції будівельного підприємства та шляхи їх удосконалення		
Освітній ступень	Бакалавр за освітньо-професійною програмою навчання		
Факультет	Будівельний		
Кафедра	Економічної теорії, обліку та оподаткування		
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»		
Спеціалізація	«Облік і аудит» гр. ОіА		
Керівник	к.е.н., доцент Зінченко Мирослава Михайлівна		
Обсяг роботи:	пояснювальна записка, стор.	розділів	креслень формату А1
	87	3	15
Розділ 1:	Визначено теоретичні основи собівартості будівельного підприємства: суть, структуру та види собівартості будівельного підприємства та можливі методи управління витратами для максимальної ефективності та зниження собівартості на виробництві.		
Розділ 2:	Досліджено фінансовий облік і аналіз виробничої собівартості продукції діяльність підприємства ТОВ «ЗБМК» його стан та структуру виробничої собівартості підприємства. Охарактеризовано діяльність будівельного підприємства ТОВ «ЗБМК». Проаналізовано фінансово-економічний стан ТОВ «ЗБМК». Досліджено витрати та виробничу собівартості на підприємстві ТОВ «ЗБМК».		
Розділ 3 :	Запропоновано на основі дослідження фінансових звітів підприємства ТОВ «ЗБМК» напрями удосконалення фінансового обліку і аналізу виробничої собівартості продукції будівельного. Вирішення обліково-аналітичних проблем фінансового обліку і аналізу виробничої собівартості продукції будівельного підприємства та шляхи вдосконалення фінансового обліку і аналізу виробничої собівартості продукції підприємства ТОВ «ЗБМК».		
Висновки по роботі:	На основі отриманих даних було запропоновано зменшити витрати основних матеріалів на виготовлення продукції шляхом зменшення витрат цементу на виробництво бетону. Економічний ефект від впровадження двох заходів полягає у зниженні виробничої собівартості продукції та підвищенні прибутковості його діяльності.		
Ключові слова: виробнича собівартість, витрати, облік, прибуток, рентабельність, шляхи зниження виробничої собівартості			

Укладач: _____ / Прохоренко І.Г. /

Керівник: _____ / Зінченко М.М. /

«20» червня 2022 р.

Зміст

Вступ.....	7-9
1. Теоретичні основи собівартості будівельного підприємства.....	10
1.1. Суть, структура та види собівартості будівельного підприємства.....	10-17
1.2. Методи управління витратами та зниження собівартості.....	17-28
Висновки до розділу 1.....	28
2. Аналіз та дослідження діяльності підприємства ТОВ «ЗБМК».....	29
2.1. Характеристика будівельного підприємства ТОВ «ЗБМК».....	29-36
2.2. Фінансово-економічний стан ТОВ «ЗБМК».....	36-56
2.3. Дослідження витрат та виробничої собівартості на підприємстві ТОВ «ЗБМК»	56-63
Висновки до розділу 2.....	64
3. Напрями удосконалення фінансового обліку і аналізу виробничої собівартості продукції будівельного підприємства ТОВ «ЗБМК».....	65
3.1. Обліково-аналітичні проблеми фінансового обліку і аналізу виробничої собівартості продукції будівельного підприємства.....	65-69
3.2. Шляхи вдосконалення фінансового обліку і аналізу виробничої собівартості продукції підприємства ТОВ «ЗБМК».....	69-75
Висновки до розділу 3.....	75-76
Висновки.....	77-79
Список використаних джерел.....	80-83
Додатки.....	84-89

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах ринкової конкуренції кожне підприємство має удосконалювати свою якість, підвищувати ефективність виробництва, працювати над витратами та зниженням собівартості, без втрати якості. Це можна зробити за допомогою впровадження досягнень науково-технічного процесу, керування виробництвом і ефективних форм господарювання. Всі новітні вимоги мають змінити існування вітчизняних підприємств, щоб вони стали конкурентоспроможними на ринку сучасних технологій та підходів до виготовлення продукції. Для того щоб вони залишилися тим бізнесом, що має попит на зовнішньому та внутрішньому ринках їм потрібно дослідити новітні методи реалізації продукції, щоб підвищити ефективність виробництва. Або ж є можливість опинитися на межі банкрутства[1]

Зараз Україна перебуває в край важкому для неї часі. Як наслідок економіка країни також в складному становищі це є переломним моментом і, на жаль, більшість підприємств перебуває на призупиненому етапі. Ніхто не знає що чекати через місяць або ж навіть завтра. Але маючи віру на краще, зовсім скоро зросте потреба в будівельній сфері, відбудуванні України та покращення рівня життя.

За розвитком ринкових умов господарювання, підприємства збільшують свою самостійність та відповідальність. Всі зміни в економіці потребують удосконалення управління витрат підприємства.

Для цього потрібно прибгати до досвіду міжнародних організацій, аналізувати їх досягнення та помилки, щоб дозволити українським підприємствам протистояти конкуренції, отримувати максимальний прибуток з мінімальними витратами та забезпечити рентабельність.

Будівельна галузь є однією з найважливіших у народному господарстві та й у всьому світі. Процес будівництва здійснюється протягом значного періоду й

потребує тривалого фінансування. Це сприяє особливості обліку витрат та доходів на вище вказаних підприємствах.

Будівництво охоплює багато напрямів, серед яких основними заведено вважати житлове та капітальне будівництво, а також реконструкція та створення доріг. Останні роки в країні стала проблема удосконалення методів та способів управління затратами, методами їх формування та покращення системи обліку. Нам дуже корисно долучати до свого розвитку досвід світових компаній, але для цього необхідна загальнодержавна підтримка, фінансування та регулювання.

Даній проблемі з наукової точки зору, приділяють увагу такі українські знавці: З.В. Задорожний, А.М. Дідик, С.Б. Гнатів, О.А. Тугай, К.А. Ягмур, О.В.Романенко О.В., Шелковникова [2].

Метою дослідження є поглиблення теоретичних основ, аналіз виробничої собівартості та розроблення практичних методів для удосконалення методів обліку витрат компанії.

Для досягнення поставлених завдань потрібно розв'язати наступні питання:

- визначити природу і суть витрат підприємства;
- систематизувати методи управління витратами та знизити їх;
- характеризувати підприємство;
- проаналізувати облік витрат;
- дослідити характеристику показників собівартості;
- розробити напрями зниження виробничої собівартості продукції;
- зробити відповідні висновки.

Об'єкт дослідження – сукупність різних процесів організації, планування та управління процесами формування виробничої собівартості на підприємстві.

За базу дослідження обрано ТОВ «ЗБМК» (Завод будівельних матеріалів і конструкцій)

Предмет дослідження - фінансовий облік у будівельних організаціях.

Під час виконання дипломної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» я використала такі методи економічного дослідження: порівняльний аналіз результатів; синтез; причино-наслідковий та абстрактно-логічний зв'язок; логічне моделювання; системний підхід; аналогія; дедукція; індукція; графіки, таблиці, діаграми; узагальнення; економічно-математичні та статистичні методи.

Теоретичною та методичною основою моєї роботи стали законодавчі й нормативно-правові акти з бухгалтерського обліку та аудиту, аналіз наукової праці та методичні розробки вітчизняних і закордонних вчених, а також дані поточного обліку та звітності будівельних підприємств.

Інформаційною базою в дипломній роботі виступали національно прийняті положення, науково-практичні конференції, нормативи фінансового обліку та звітні й облікові дані ТОВ «ЗБМК».

Прийнято участь в міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу» та опубліковано тези на тему «Аналіз витрат виробництва та собівартості продукції».

Дипломна робота включає вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел із 39 найменувань. Основний зміст роботи викладений в 73 сторінках. В своїй дипломній роботі я використала 13 рисунків, 20 таблиць та 4 додатки.

Розділ 1. Теоретичні основи дослідження собівартості будівельного підприємства

1.1 Сутність, структура та види собівартості будівельного підприємства

У найближчому для мене розумінні, собівартість являє собою витрати на виготовлення та реалізацію готової продукції. Будь-яке підприємство має на меті мінімізувати витрати та максимізувати реалізацію свого товару. То ж аналіз собівартості товару слід розпочати з огляду та класифікації витрат.

Поняття «витрати» з'явилося тоді, коли почався період товарообігу. Визначення еквіваленту обміну, в основному, базувалось на тому, скільки часу та труда було витрачено на виготовлення товару, який будуть обмінювати. Після появи, звичних для нас, грошей, для визначення вартості продукції, затрати перетворились на головний критерій у формуванні ціни для реалізації збуту[3].

На сьогодні однією з головних економічних категорій вважаються витрати. Вони показують наскільки ефективна є підприємницька діяльність у будь-якій сфері діяльності.

Зараз є декілька сформованих підходів для визначення сутності затрат. За політико-економічним підходом витрати - грошовий вираз, який використовується для придбання ресурсів для виробництва товарів і послуг та реалізація необхідних благ.

Якщо аналізувати витрати з точки зору мікроекономіки, то це вважаються вартість факторів, які були використані для виготовлення певного обсягу товару.

На мою думку, слід пов'язати витрати з видами діяльності підприємства. Їх можна поділити на надзвичайну та звичайну.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (далі НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» звичайною

можна назвати будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення[4].

Надзвичайною ж діяльністю називають ту, яка не може бути контрольована підприємством та не є очікуваною у звітному періоді. Витрати не заплановані та ніяк не можуть бути передбачувані. Зазвичай підприємство несе великий стрес, тому що потрібно додавати затрати на ті речі, які не входили до бюджету по плану та їх неможливо контролювати. До них відносять повені, пожежі, засуху, землетруси, збої тощо.

Звичайну діяльність поділяють на операційну, фінансову й інвестиційну. А витрати відповідно до видів є операційні, інвестиційні та фінансові[5].

Операційні витрати з'являються в результаті операційної діяльності та від інших видів, які не відносяться до фінансової та інвестиційної. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» уточнюється, що основна діяльність являє собою операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції, що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу. Витрати операційної діяльності формуються із витрат на виробництво, адміністративних витрат, витрати на збут та інших невиробничих витрат операційної діяльності[4].

Інвестиційні витрати з'являються через інвестиційну діяльність підприємства, головною причиною є придбання та реалізація тих необоротних активів та фінансових інвестицій, які не є складовою частиною грошових коштів вкладення капіталу в основні засоби, розширене виробництво, капітальне будівництво та інше[3].

Кожен вид діяльності супроводжується певними витратами, а вони відображаються в різних статтях звіту про фінансові результати - Форми №2.

Класифікація витрат:

- витрати операційної діяльності, які включають в себе собівартість реалізованої продукції, витрати на збут, адміністративні, інші операційні витрати.
- витрати фінансової діяльності.
- витрати інвестиційної діяльності[6].

Ще ці витрати групуються по економічним елементам – первинний однорідний вид витрат, який на рівні підприємства неможливо розкласти на рівні підприємства[7].

Виділяють такі елементи:

- матеріальні;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація;
- інші операційні витрати[6].

Таке групування є єдино-визнаним для класифікації витрат в промисловому підприємстві.

Собівартість є одним з головних показників, на який слід звертати увагу для характеристики та аналізу рентабельності підприємства. Від цього показника залежить темп розвитку та розширення, фінансовий стан та результат діяльності, економічні показники. Згідно з НП(С)БО 16, собівартість продукції підприємства формується з витрат на виробництво, вони ж класифікуються як операційні витрати [8].

Розглянемо собівартість, як економічну категорію:

1. комплексний економічний показник, що об'єднує в собі витрати на спожиті засоби виробництва, витрати на заробітну плату для робітників та частина прибутку, яка призначена для соціального страхування.

2. Важливий узагальнюючий показник, який виступає характеристикою ефективності праці компанії.
3. Основа для ціни товару, її найнижча межа[9].

Проаналізувавши зміст всіх цих категорій, можна зробити загальне визначення, що собівартість – це економічна категорія, яка вимірюється в грошовому співвідношенні та включає в себе витрати на підготовку, виготовлення та реалізацію продукції.

Якщо виділити специфіку собівартості будівельних-монтажних робіт - це витрати будівельної організації, пов'язані з виконанням будівельно-монтажних робіт з використанням у процесі будівельного виробництва машин, механізмів, устаткувань, матеріальних, трудових та інших виробничих ресурсів[10].

Розрахувавши собівартість окремих виробів, валової та товарної продукції це допоможе вирахувати скільки потрібно оборотних коштів та дізнатися рівень бажаного прибутку. Ще він є показником економічної ефективності виробництва і входить до якогось з етапів планування, формування цін, контролю за користуванням матеріальних, грошових й трудових ресурсів.

Наведена вище класифікація не може достовірно обчислити собівартість різних видів товарів, а також здійснити аналіз та контроль за призначенням у виготовленні товарів. Тому й виникла необхідність додаткової, більш точної класифікації за статтями калькуляції. Завдяки ній можна вирахувати собівартість окремих деталей, вузлів, механізмів та визначити витрати на різних етапах їх виробництва. Для кожного підприємства склад та перелік статей різні, тому що кожен обирає собі те, що підходить під рід їх діяльності та галузь виробництва. А інформацію про свій вибір кожен виробник відображає в наказі про облікову політику[7].

Статті калькулювання поділені на дев'ять категорій, які зображені на рисунку 1.1

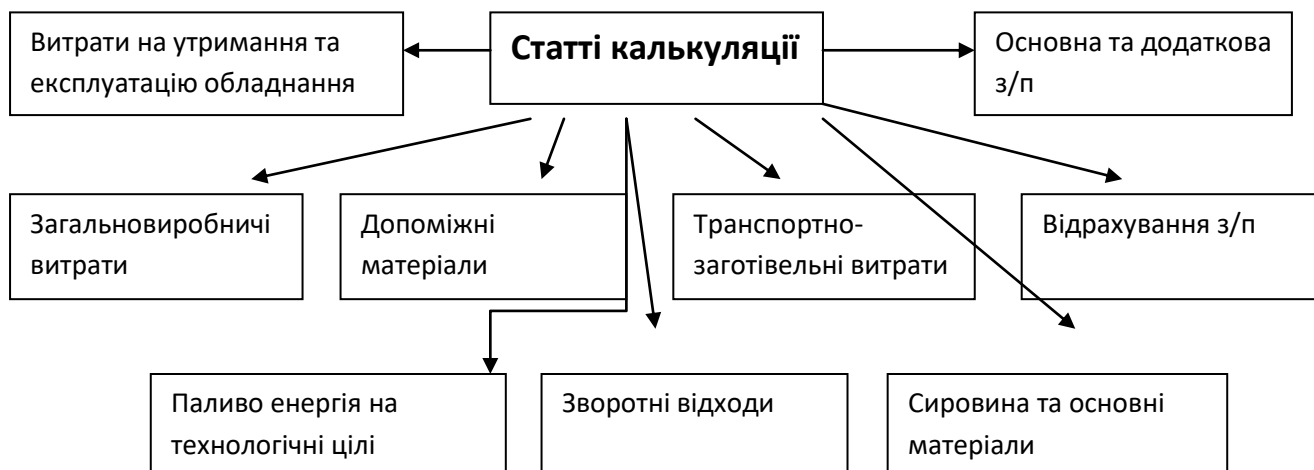

Рисунок 1.1 – Статті калькуляції

Складено на основі: [11]

Є різні види собівартості, вони залежать від таких ознак, як повноти процесу виробництва, строку розрахункового періоду, формування витрат, об'єкта витрат. Відповідно є такі різновиди: технологічна, виробнича та собівартість реалізованої продукції; річна, квартальна, місячна; планова. Фактична; собівартість продукції або виробництва.

Технологічна собівартість складається з витрат на технологічні аспекти виготовлення продукції.

Виробнича – поточні витрати підприємства на виготовлення готової продукції, виражені в грошовому еквіваленті. Тобто, вона включає в себе витрати пов'язані з виробництвом, технологічні та організаційні затрати виробництва, а також змінні та постійні загальновиробничі витрати.

За НП(С)БО 16 «Витрати» [8] до виробничої собівартості відноситься:

1. Прямі матеріальні витрати
2. Прямі витрати на оплату праці
3. Інші прямі витрати
4. Змінні загальновиробничі
5. Постійні розподілені загальновиробничі витрати [7].

Якщо ми говоримо про прямі, то вони відносяться тільки до конкретного об'єкта витрат. До таких належать ті витрати, що можна включити до підрахунку

собівартості. Непрямі – це ж навпаки, ті витрати, що не можуть відноситися до конкретного об'єкта витрат будь-яким можливим економічним шляхом[12].

Розглянемо загальновиробничі витрати на рисунку 1.2

Рисунок 1.2 – загальновиробничі витрати

Складено на основі джерела [7]

Постійні загальновиробничі витрати вважаються ті, які необхідні для управління та обслуговування виробництва та при будь-яких обсягах виготовлення продукції вони є кардинально незмінними. Вони розподіляються на кожен окремий об'єкт витрат з використанням бази розподілу при нормальній базі потужності[3].

Варто відмітити, що виробнича собівартість в нормальних умовах повинна бути зменшена на справедливую вартість реалізованої супутньої продукції та її ж собівартість яка використовується на самому виробництві.

В НП(С)БО 16 «Витрати» зазначається що до виробничої собівартості не відносяться адміністративні та витрати на збут[8].

Коли ми маємо підприємство, а в нашому випадку саме будівельне, і ведемо бухгалтерський облік, то в обліковій політиці потрібно зазначити що входить до собівартості, які витрати куди прописуються, первинні документи, що

підтверджують конкретні витрати. Тому що собівартість – це не тільки для того щоб визначити ціну товару, а це й насамперед про прибуток підприємства. Це найперший спосіб визначити рентабельність та ефективність виробництва.

Калькуляція собівартості не є первинним документом, це внутрішнє тлумачення що і куди було витрачено. Тому під час податковою перевірки, цей документ є необов'язковим для надання комісії.

Коли ми говоримо про собівартість реалізованої продукції, то вона не включає в себе витрати на збут, адміністративні та інші операційні.

Отже, можна підсумувати, що потіння собівартості реалізованої продукції є більш ширше ніж виробнича собівартість, тому що включає ширший перелік витрат.

В залежності від періоду формування витрат, виділяю ще: планову, нормативну та фактичну(звітну) собівартість.

Планова – прогнозне значення граничної величини витрат на виробництво окремих видів продукції(робіт, послуг), розрахованої на основі прогресивних, економічно обґрунтованих норм і нормативів на плановий період. Її різновидом є кошторисна собівартість, яка складається на разові вироби чи роботи[13].

Нормативна визначає величину витрат на виріб у розрізі встановлених на підприємстві статей за поточними чинними нормами, нормативами та кошторисами (нормами витрати сировини, матеріалів, напівфабрикатів, палива та розцінками заробітної плати)[13].

Фактична (звітна) собівартість розраховується на основі даних бухгалтерського обліку після закінчення звітного періоду і свідчить про розмір фактичних витрат, які здійснило підприємство при виготовленні продукції, виконанні робіт, наданні послуг[13].

Так як існує різна тривалість розрахункових періодів, то з цього виходить місячна, квартальна та річна собівартість.

На рисунку 1.3 розглянемо як і з чого формуються і які є собівартості, а також які витрати до чого відносяться.

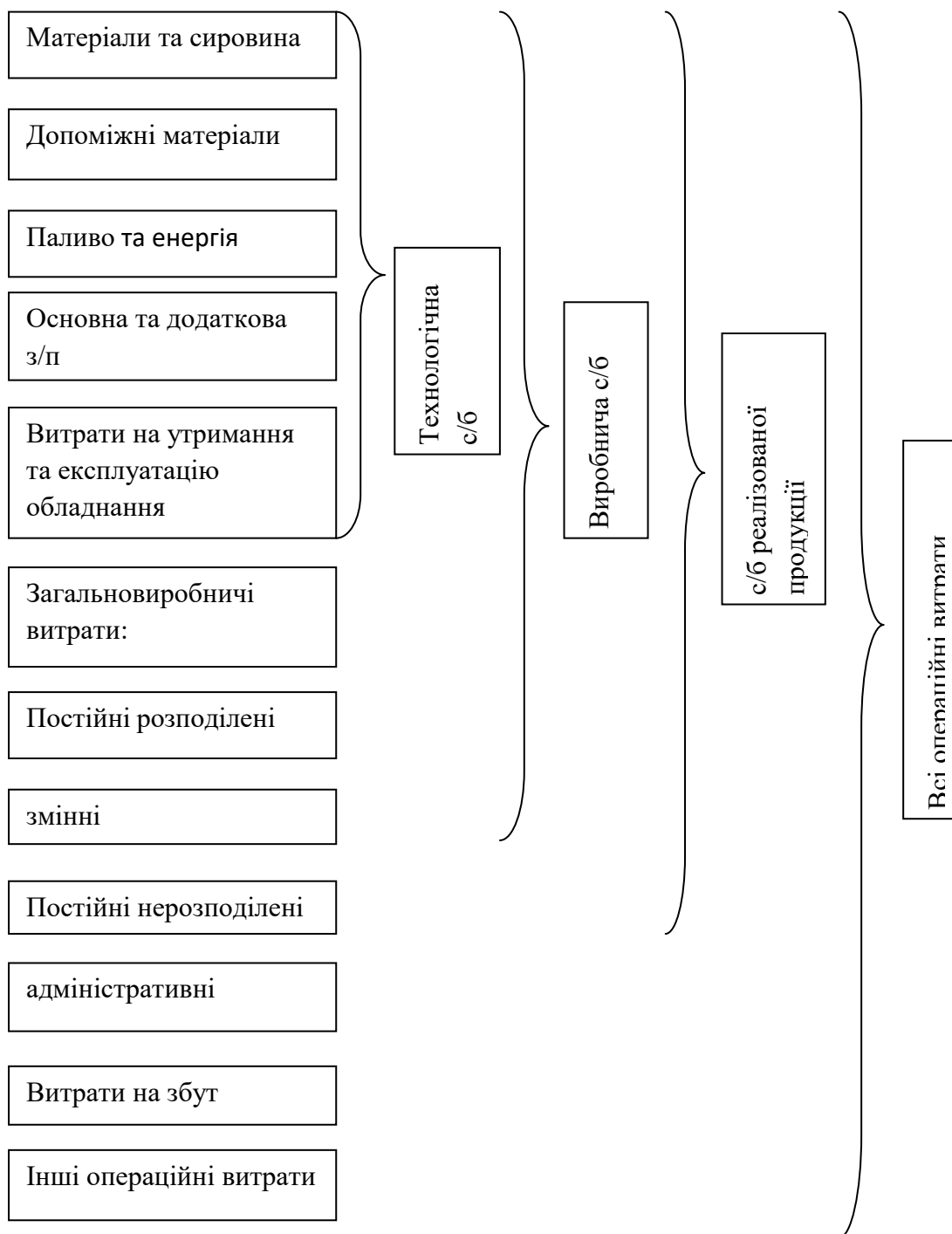

Рисунок 1.3 – Види та формування собівартості

Отже, всі підприємства виготовляють за власними технологіями, тому і типи собівартості в кожного різні. Всі витрати є записаними та підтвердженими документально, що і прописується в обліковій політиці. Все це робиться для якісної оцінки прибутковості підприємства та для вірного оцінювання власного труда.

1.2 Методи управління витратами та зниження собівартості

Кожна фірма несе певні витрати під час виготовлення своєї продукції(робіт, послуг). А отже, вміння управляти та корегувати затратами є невід'ємною частиною процвітаючого бізнесу. Витрати формують собівартість, а вона показує бар'єр максимально низької ціни для виготовленого товару.

Головною метою підрахунку собівартості є визначення та покращення фінансового стану підприємства. Тому що при її зменшенні ми можемо збільшити кількість виробництва. А відповідно підвищимо рівень рентабельності та конкурентоспроможності підприємства. Також це допоможе здобути максимальний прибуток та мінімізує загрозу банкрутства.

До основних заходів зниження витрат відносяться[14]:

- Зменшення витрат на топаливо та енергію. Це можна зробити завдяки покращенню логістики перевозки матеріалів.
- Зниження витрат на оплату праці або ж заохотити працівників до роботи. Наприклад, зарплата залежить від кількості або відсоток від виготовленої чи проданої продукції.
- Мінімізувати вартість матеріалів та сировини для виготовлення товарів. Робити закупки по оптовим цінам, більшими партіями наскільки це можливо.
- Зменшити амортизаційні та накладні затрати.
- Усунення непродуктивних витрат.

Удосконалення виробництва є невід'ємною частиною кожного підприємства. Неможливо вийти на достойний рівень без щорічного оновлення та покращення методів управління фінансами. В наш час випробували багато сучасних та звичних(традиційних) методів для оптимізації витрат.

Традиційні методи базуються на аналізі, пошуку розбіжностей та порівнянні з прописаними стандартами. Якщо ми говоримо про управління витратами, то

вони направлені більше не на зниження їх, а на недопустимість їх зростання. Що на мій погляд, в сучасних умовах та факторах не є вдалим рішенням.

Цей метод коригує та враховує лише виробничі витрати, ті що витрачені при створенні товару. Але зараз та сама логістики, реалізація та збут продукції несуть великі затрати. І з кожним роком це тільки збільшується. Тому не враховувати їх неможливо, точніше це велика помилка та нереальні збитки для підприємства.

Ознайомившись з традиційними методами мені б хотілось розповісти за декілька найбільш цікавих для мене. Почну з "standard costing". Це відомий давно, але, на жаль, у багатьох компаніях його механізм виродився, оскільки забіли про його основні цілі. Фактична собівартість аналізується за допомогою відхилень від нормативної бази з урахувань фактичного аналізу. У цьому використовується відхилення від норм витрат матеріалів, нормативних цін, трудовитрат та інше.

Найчастіше стандарт-костинг використовується для аналізу собівартості та бюджетів. Аналіз відхилення – це порівняння результатів з показниками бюджету за кожним рядком, хоча потрібно розглядати весь бюджет загалом. Плюси саме цього методу в тому, що на всіх етапах можна зрозуміти де збільшилась фактична собівартість в порівнянні з нормативною. Одразу можна проаналізувавши та зробивши висновки щодо зменшення витрат. Але це зручно лише на маленьких підприємствах де маленькі обороти виробництва та кількість найменувань. Тому що на кожен одиницю є окрема норма з якою і треба порівнювати[15].

Директ-костинг – найбільш оптимальний з точки зору точності результатів і витрат на його організацію методом обліку і калькулювання собівартості продукції для малого бізнесу. Великим плюсом є те що він універсальний для будь-яких видів підприємства та обсягу продукції. А головною перевагою є те що ми одразу отримуємо фактичну собівартість без ніяких додаткових розрахунків. Цей метод поділяю витрати на постійні та змінні. Важливо що при розрахунку постійні витрати не відносяться до собівартості. Вони в загальній сумі відносяться

до фінансового результату за зазначений період та не розподіляються по різних типах продукції.

Головною особливістю в директ-костинг є різниці між доходом від реалізації та змінними витратами, цей показник називають маржинальним доходом. Нижче буде зазначено розрахунок доходу та прибутку в формулах(1.1,1.2).

$$MD = BP - Z \quad (1.1)$$

$$P = MD - PV \quad (1.2)$$

де, MD – маржинальний дохід, гривні;

BP – виторг від реалізованої продукції, гривні;

ZB – змінні витрати, гривні;

P – прибуток, гривні;

PV – постійні витрати, гривні.

Директ-костинг пояснює важливі управлінські рішення, до них входять оптимізації виробничої програми, про придбання технічного устаткування, чи доречно робити певне замовлення, виробництво сторонньої продукції, з питань ціноутворення та цінової політики[16].

Саме цьому методу можна подякувати за те, що він покращив аналіз, планування, облік витрат. На цьому ж будується система контролінгу, адже тільки завдяки вірному аналізу постійних та змінних витрат, на прикладі зміни кількості виробництва, можна якісно та оперативно приймати рішення з приводу управління.

До системи надходить інформація, яка допомагає найвигіднішим чином формувати ціни до співвідношення обсягів виробництва. За ринковими умовами директ-костинг має змогу надавати інформацію щодо демпінгу – продаж за найнижчими цінами.

Все що було сказано про цей метод, говорить тільки про те, що він є невід’ємним елементом маркетингу – системи управління виробництвом в умовах дуже великої конкуренції та ринку[17].

Проте в сучасних реаліях, коли з кожним днем вимоги споживачів та конкуренція тільки збільшується, потрібно замислитись за сучасні методи оптимізації витрат.

Зараз існує декілька методів, які дуже схожі на традиційні, але є більш досконалі та враховують їх обмеження. Тому вони і більш поширені на сучасних підприємствах.

Серед таких методів можна виділити метод концепції стратегічного управління витратами - SCM (Strategic Cost Management). Як показують роки, багато компанії, які мали в основі стратегічне управління, досягли достатніх прибутків, та світової популярності. Це свідчить про продуктивність та дієвість даного методу. І якщо ж обирати, то для мене вибір буде очевидним.

В його основі лежить аналіз та обліку витрат, що гарантує результат завдяки чіткому плануванню та прогнозуванню доречного використання витрат на виробництво, контроль необхідного рівня витрат під час фінансово-господарської діяльності та підтримку всіх управлінських рішень для реалізації стратегії підприємства.

Стратегія має бути точно сформульована та підпорядкована конкретними заходами та завданнями для досягнення цілі. Мета цього є довгострокове забезпечення більш економічної цілі.

Таким чином традиційні методи дуже програють сучасним, так як вони мають зовсім інший погляд на управління. Очевидну різницю методів зображено в таблиці 1.1 за допомогою наведення характеристики двох методів.

Порівняльна характеристика стратегічного та традиційного методів управління

<i>Стратегічне управління</i>	<i>Традиційний метод</i>
Зосередження на мінімізації та скороченні витрат.	Зосередження уваги на контролі та утриманні витрат на одному місці, без допускання їх збільшення.
Собівартість розглядається з різних етапів загального ланцюжка створення цінності, частиною є підприємство та підрозділи.	Оцінка вартості на одиницю продукції або виробничий підрозділ.
Витрати визначаються з аналізу загальних структурних та функціональних чинників виробництва.	Окремо аналіз змінних, постійних та змішаних витрат. Основний чинник це обсяг реалізованого товару.

Складено на основі:[18]

Проаналізувавши традиційний та сучасний методи, ми бачимо різницю між способами аналізу. Коли в першому йде спостереження лише по одній ланці – виробництво, то в другому заохочують всі ланцюги. Вони включають в себе постачальників, виготовлення та збут, а це велика частина бюджету в наші часи.

Але хочеться наголосити, що це не означає що слід відмовитись від давніших методів. Це лише свідчить про те, що вони чудово доповнюють одне одного. Під час розрахунку виробничих витрат стратегічним методом доречно буде залучити традиційні методи. Отже, вміння поєднувати різні методи дає змогу збільшити економічний прогрес підприємства.

Ще доцільно було б згадати таргет-костинг, як один з методів управління витрат. Ще трактується як цільова собівартість. При звичному утворенні ціни ми рахуємо собівартість та додаємо певну суму бажаного доходу. Але ця ціна, яка в нас вийшла, не завжди може бути прийнята на економічному ринку. Особливо в умовах високої конкуренції. Саме в цьому і допоможе таргет-костинг.

Сенс даного методу в тому, що спочатку утворюється ціна, яка утворюється на ринку або ж саме для цільової аудиторії компанії. Тобто проводиться таргетний аналіз, завдяки якому і визначається розмір бажаної кінцевої ціни. Після цього визначається маржинальний дохід, та маємо цільову собівартість.

Базовою метою цього методу є рішення, яке має ідею управляти витратами до виробництва, ще на початку планування та проектування. Маючи традиційний вигляд формули 1.3 для формування ціни, японському вченому вдалось дещо змінити її вигляд на формулу 1.4, і на їх думку це практичніше.

$$\text{Собівартість} + \text{Прибуток} = \text{Ціна} \quad (1.3)$$

$$\text{Ціна} - \text{Прибуток} = \text{Собівартість} \quad (1.4)$$

На мою думку, цей метод здатний змінити мислення людей, які управляють витратами, на більш інноваційний. Тому що вони будуть прагнути до кращого результату, щоб вкластись якомога точніше в цільову собівартість. Кожні витрати будуть чітко проаналізовані та зрозуміла їх роль в виготовленні продукції.

Було б доречно впровадити цю систему на вітчизняних підприємствах, проте є ряд складностей з якими вони зіткнуться. Це створення ефективної та довершеної системи управлінського обліку, потужне інформаційне забезпечення, що необхідне для прийняття управлінських рішень[18].

Таргет-коснинг є вдалим виноходом, але для досягнення максимального ефекту його можна використовувати разом кайзер-костинг. Суть якого є усунення або ж максимальне зменшення різниці між розрахунковою та цільовою собівартістю. Головною відмінністю від таргет-костингу, напевно, прагнення удосконалювати якість продукції при цьому залучати максимальну кількість працівників, та не забувати про витрати[18].

Таргет-косинг та кайзер-костинг впроваджують ідеальну теорію зниження витрат до необхідно можливого рівня. Перший метод робить це на етапі розробки та планування, а другий під час виготовлення товару.

Бенчмаркінг (метод еталонних порівнянь) – це відносно новий метод, який порівнює та впроваджує методи, якими вже успішно користуються популярні фірми. Тобто це означає, що ті методи вже довели свою ефективність, і задача тільки вправно перенести їх досвід в своє підприємство. Перевагою такого методу є можливість комбінувати різні, можливо на перший погляд неможливі методи. Але бенчтаркінг може здивувати та показали максимальний ефект від його застосування.

Але попри такі красиві слова та ефективність, важливо вірно підібрати підприємство в якого ми будемо брати метод удосконалення витрат. Проаналізувати галузь виробництва, мікро та макро середовища впливу, дати оцінку ринку збуту тощо. Адже те що в одних умовах дає щедрі плоди, не означає що це підійде іншим. Бо якби це так і було, то всі не задумуючись просто копіювали з одного.

Складність яка трапляється на шляху до цього методу в тому, що зазвичай всі підприємства тримають в таємниці достовірні дані про витрати та фактори впливу на них[19].

Підприємства, які підбираються для прикладу, можуть бути не тільки ідентичні за галуззю або діяльністю, а й інші підприємства, в яких показники чи функції значення яких вище за власне виробництво, тобто щоб було до чого прагнути та рости[20].

Ще є один метод кост-кілінг, насправді він є дуже жорстоким та категоричним, але попри це, доволі ефективним. Суть в тому, що максимально знижуються витрати на оплату праці. Відбувається завдяки зменшенню

працівників, продажу мало використовуваних активів та максимальна відмова витрат на соціальну сферу[20].

Перевагою цього методу є наглядне та швидке скорочення витрат, а відповідно і зниження собівартості продукції. Але, це дуже категоричний та некоректний метод. Його використання лише в окремі періоди або ж на декількох вибраних підрозділах не дає очікуваних результатів.

Тому я б не рекомендувала використання таких методів, особливо, якщо є інші, більш лояльні та дієві. Залишимо цей спосіб на самий крайній момент, коли або цей метод або загроза банкрутства.

Альтернативним та дієвим способом зниження витрат є CVP-аналіз. Визначення точки безбитковості є головною ідеєю цього методу. Коли ми будуємо співвідношення між витратами та доходом. При цьому розуміємо який бажай прибуток ми хочемо отримати при виготовленні свого товару(робіт, послуг). В табл. 1.2 детальніше буде показано переваги цього методу та для чого розраховувати точку безбитковості.

Таблиця 1.2

Важливість та сенс CVP-аналізу

№	Елемент	Характеристика
1	Реалізація продукції	зрозуміти скільки реалізувати продукції, коли дохід покриє витрати, тобто прибуток = 0;
2	ціноутворення	визначення мінімальної ціни, нижче якої не слід зменшувати;
3	Фінансова стійкість	Розрахунок стійкості компанії при змінах зовнішніх та внутрішніх факторах;
4	Ефективність збуту продукції	Відсортувати продукцію, для того щоб залишити ті, які приносять більший маржинальний прибуток;
5	Планування	Розрахувати необхідну кількість продажу для отримання власником очікуваний прибуток;
6	Інвестиції	Опрацювання стратегії підприємства та підрахунок точки безбитковості в продукт інвестування.

Складено на основі джерела [21]

Як ми бачимо, цей аналіз явно демонструє нам фінансову суть виробництва та які ознаки варто скорегувати для отримання бажаного результату. Існують основні показники, продемонстровані в рис. 1.4, які використовуються цим методом.

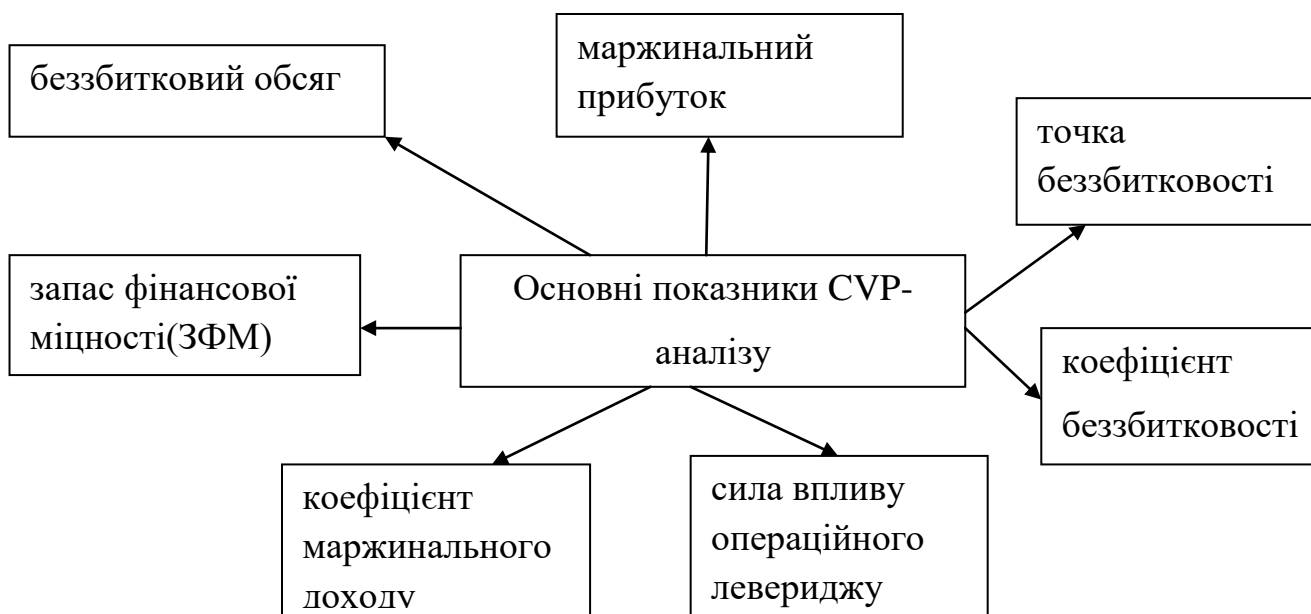

Рисунок 1.4 – зображення основних показників CVP-аналізу

Складено на основі джерела [22]

Наступний метод LCC-аналіз, який базується на життєвих циклах виготовлення продукції. Це метод економічної оцінки альтернатив, які враховують всі відповідні витрати під час виробництва і дає змогу швидко знайти проблему та розв'язати її [22].

Останній метод управління витратами, який ми сьогодні розглянемо буде EVE (економічна додана вартість). Цей метод слугує так званою мотивацією для робітників, які отримують нагороду після виконання роботи. Власники зацікавлені у здобуванні максимальної рентабельності, тому витрати та економічна вартість має бути регульована. Це показує необхідність в покращенні ситуації появи доданої вартості і тим самим відмовляємось від підміни фінансових даних для отримання короткострокових результатів [19, 22].

Для більшого розуміння в табл. 1.3 я зібрала плюси та мінуси методів, які були описані вище.

Таблиця 1.3

Плюси та мінуси методів управління витратами

Методи	Плюси	Мінуси
Таргет-костинг	+ простий інструмент контролю; + заохочує до новітніх рішень; + працює без додаткової нової техніки чи матеріалу.	- тісна взаємодія між різними підрозділами та працівниками; - колектив це єдиний злагоджений механізм.
Кайзер-костинг	+ постійне зменшення та утримання витрат.	- постійна мотивація працівників і корпоративної культури, яка підтримує залучення персоналу в діяльність організації.
Бенчмаркінг	+ ефективні методи, які вже перевірені лідерами ринку; + можливість вділо комбінувати методи, що забезпечили успіх у зменшенні витрат.	- ризик що не всі методи підійдуть організації; - ретельний та доволі довгий підбір вдалого прикладу; - труднощі з отриманням інформації.
Кост-кілінг	+ швидкий метод зменшення витрат.	- не виправдано жорсткий метод.
CVP-аналіз	+ простий та швидкий; + визначає обсяг реалізованої продукції залежно від запланованого прибутку.	- поділ витрат на змішані та постійні; - зміна чинників може суттєво змінити результат.
LCC-аналіз	+ точність прогнозу витрат і доходу; + стратегічне бачення структури витрат та зіставлення із структурою доходів. додаткової мотивації; + враховує дохідність та ризику; + відсутність розбіжностей між реальним станом та фінансовим звітом.	- невизначеність в обліку накладних витрат; - потреба витрат на отримання додаткової інформації. корпоративної культури; - можливість короткострокових вигод.

Джерело: складено автором на основі [22]

Проаналізувавши всі популярні методи, ми бачимо, що всі вони направлені на одне, але різними способами. І кожне підприємство індивідуально повинно підібрати собі той самий найкращий метод. Для цього необхідно ретельно ознайомитись з виробництвом та розрахувати всі внутрішні та зовнішні фактори впливу.

Висновки до розділу 1

Для ефективного управління витратами, підприємство має ретельно розібрати та усвідомити концепцію свого виробництва. Необхідно врахувати особливості діяльності власної фірми, стадію життєвого циклу та загальний стан. Кожне виробництво індивідуально підбирає метод управління витратами, адже немає єдиного способу, який підходить всім підприємствам без виключення. Собівартість відображається на ціні продукції, що в свою чергу є важливим фактором в визначенні конкурентоспроможності та максимальній прибутковості на ринку.

Так як будівельна галузь має специфічні риси, такі як: довготривалий виробничий процес; значна трудомісткість; специфічна система обліку та розрахунків; фінансування робіт та залежність від цього; зазвичай об'єкти будівництва знаходяться далеко від управлінського апарату. Саме ці риси і визначають завдання та роль обліку в даній галузі.

На нашу думку, для будівельної галузі найбільше підійде методи з використанням мотивації робітників, більшим акцентом на виробничі витрати та прорахунок точки беззбитковості.

Можна сказати, що метою прорахунку витрат є прогнозування. Аналіз доволі складний та проводиться в багато етапів. Повноцінний фінансовий облік та дослідження слугує початком для втілення контролю витрат.

Управління витратами включає в себе багато процесів, завдяки яким зберігається та підвищується ефективність роботи підприємства.

Розділ 2. Аналіз та дослідження діяльності підприємства ТОВ «ЗБМК»

2.1 Характеристика будівельного підприємства ТОВ «ЗБМК»

Будівельна промисловість має одне з найважливіших місць в економіці України. В сучасних реаліях, актуальним питанням залишається галузь будівництва. В Україні зруйновано більше 23 тис кілометрів доріг, 508 медичних закладів, 562 дитячі садки, 295 мостів, 102 релігійні споруди, 83 адміністративні будівлі та 12 цивільних аеропортів. Все це буде відбудовано, тож попит на будівельні організації та заводи з виготовлення матеріалів буде в максимальній кількості наступні декілька років.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Завод будівельних матеріалів та конструкцій» почало своє функціонування в 1960 році, саме коли почали будували Київську ГЕС. Потужність заводу мала змогу забезпечити потребу в бетону та будівельних розчинах[23].

Товариство з обмеженою відповідальністю – це те що має статутний капітал, який поділений на декілька частин, розмір їх вказаний в установчих документах та має відповідальність за своїми зобов'язаннями лише виключно своїм майном. Учасники товариства, які сплатили свої вклади, мають ризик на збитки, пов'язані з діяльністю товариства, у межах своїх вкладень[24]

В період 2005-2007 років була проведена повна реконструкція бетонно-змішувального вузла заводу, закуплені нові обладнання та проведений ремонт кранового господарства. На сьогоднішній день ЗБМК має потужну виробничу базу і колектив, який відповідально ставиться до завдань підприємства[23].

Підприємство ТОВ «ЗБМК» за формою власності є приватним підприємством та не входить до жодного об'єднання.

«Завод будівельних матеріалів і конструкцій» є виробничим підприємством, воно виробляє бетон та вироби для будівельного процесу.

Наприклад, товарний бетон, цементні розчини та залізобетонні вироби, його виробнича потужність 300000 м³/рік всіх матеріалів[23].

Детальна інформація про підприємство зображена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Повна інформація про підприємство ТОВ «ЗБМК»

Повна назва	Товариство з обмеженою відповідальністю «Завод будівельних матеріалів і конструкцій»
Адреса	Україна, 07300, київська обл., Вишгородський р-н, м. Вишгород, вулиця Шлюзова, будинок 1
Директор	Щербатий Олександр Миколайович
Дата заснування	20.04.2004
Код ЄДРПОУ	3283799
Діяльність	23.61 Виготовлення виробів із бетону для будівництва
Статутний капітал	720 500 грн.
Телефон	+380442294804
Електронна пошта	office@zbnk.com.ua

Складено автором на основі [25].

Підприємство виготовляє необхідну продукцію для будівництва, але в них не широкий асортимент товару. В рис. 2.1 продемонстровано обсяг товарів реалізації заводу будівельних матеріалів і конструкцій.

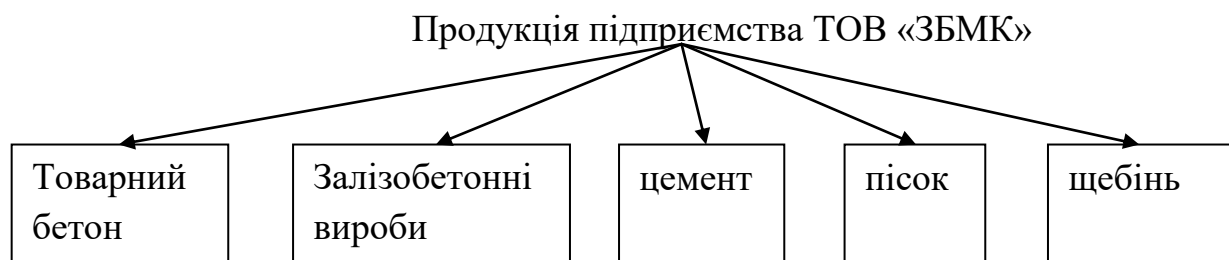

Рисунок 2.1 – Основна продукція ТОВ «ЗБМК»

Як ми бачимо, є п'ять основних товарів, з кожного з них ще є декілька видів, різної щільності та інших фізичних показників. Для розширення товарообігу можна додати виробничі цехи. Завдяки цьому можна збільшити кількість збуту товару, розширити виробництво та клієнтську базу. Для прикладу, нижче вказані виробничі цехи, які б могли бути створені в підприємстві, яке ми аналізуємо.

Виробничі цехи в будівельному підприємстві

Бетонно-розчинний вузол і дробильно сортувальний комплекс - виробництво товарного бетону всіх марок, виробництво щебеню і ПГС;

Цех ЗБВ - виробництво залізобетонних виробів і конструкцій;

Столярний цех - виробництво столярних виробів, євровікон, пиломатеріалів;

Механічний цех - виробництво металовиробів і конструкцій;

Меблевий цех - виробництво корпусних меблів;

Будівельно-монтажне управління - будівництво будівель і споруд, проектування виробничих, житлових і громадських будівель і споруд.

Всі ці цехи є дуже важливими для діяльності ТОВ «ЗБМК» та несуть край важливу ціль.

[25]

Завод спеціалізується на різних видах діяльності, такі як:

- Надання в оренду нерухомого майна;
- Будівництво будівель;
- Оптова неспеціалізована торгівля;
- Виробництво бетонних виробів для будівництва;
- Виготовлення будівельних конструкцій та столярних виробів з дерева.

Компанія має функціональну організаційну структуру для управління персоналом. Завдяки цьому вище керівництво зосереджується на стратегічних питаннях, створюють максимально сприятливі умови для досягнення найбажанішої ефективності шляхом спеціалізації. В основі лежить ієрархія виробничих органів що здійснюють управління використанням різноманітних ресурсів[26]. Вищим органом даного товариства вважають загальні збори його членів.

На підприємстві ТОВ «ЗБМК» існує багато підрозділів, для функціонування виробництва продукції. Кожен з них має маленький вклад в велику справу. Це такі підрозділи:

- Бухгалтерія;
- Служба охорони праці;
- Служба персоналу;
- Відділ постачання;
- Відділ головного механіка;
- Маркетинг та збут;
- Бетонно-змішувальний цех;
- Транспортний ;
- Фасувальний;

Загальна структура організації управління підприємством зображена на рисунку 2.2. На зображенні схематично показані всі відділи. Зазвичай, за кожним підрозділом закріплений керівник, наше підприємство не є виключенням.

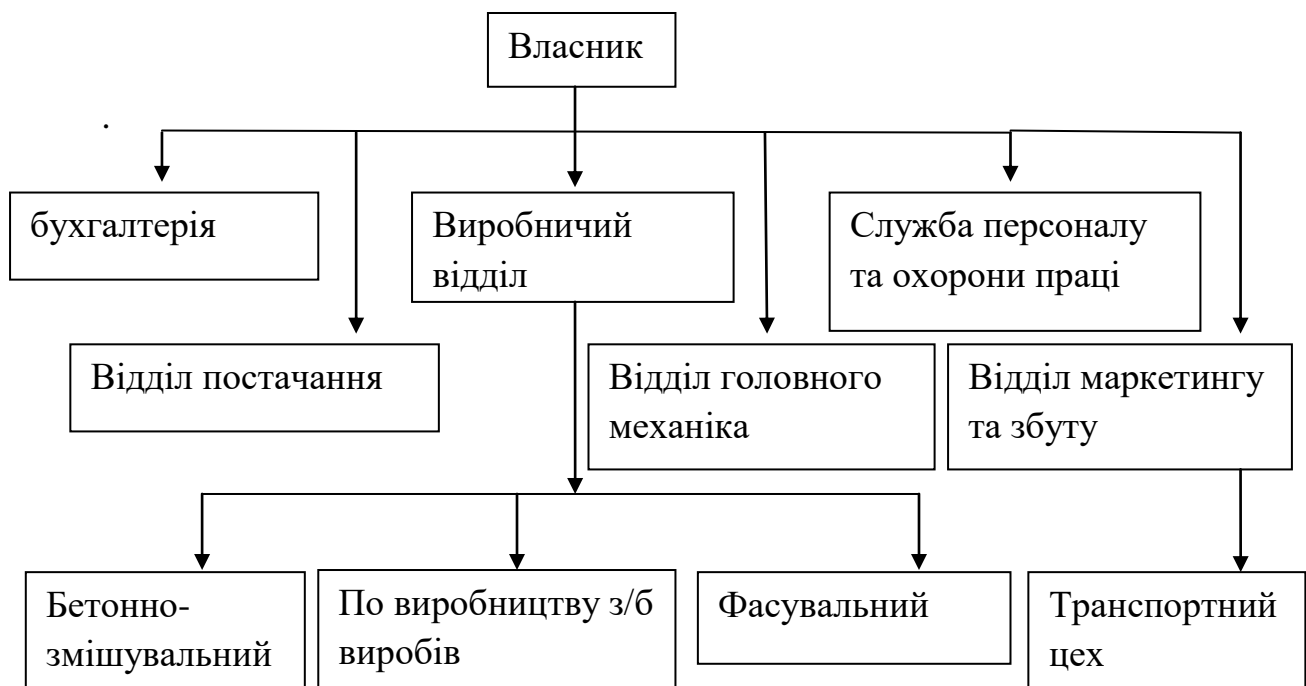

Рисунок 2.2 – Структура управління на ТОВ «ЗБМК»

як ми бачимо на структурі ТОВ «ЗБМК» підприємство має шість основних відділів. Виробничий відділ має ще під своїм керуванням три цехи: бетонозмішувальний, фасувальний та по виробництву залізобетонних виробів. Також, відділ маркетингу і збуду має під керівництвом транспортний цех в якому вирішуються питання з приводу логістики, рекламного просування підприємства та інше.

Працівник кожного відділу має певні цілі та обов'язки на звітний рік, які він має виконати за будь-яких обставин. Якщо ж цього не відбудеться то буде розглянуто або звільнення працівника або ж зменшення оплати праці. Також, на кожному з цехів є свій керівник, який слідкує за робочим процесом, контролює чіткість та якість виробництва, дотримання стандартів та надає обов'язки кожному з робітників.

В табл. 2.2 розписані функціональні обов'язки, які має кожен керівник підрозділу.

Функціональні обов'язки працівників різних відділів на підприємстві

Керівник відділу	Обов'язки
Бухгалтерії	ведення та контроль бухгалтерського обліку та фінансування; заповнення звітностей та своєчасне підписання документації; раціональний та ефективний розподіл посадових обов'язків; облік та регулювання виконання замовлень з корпорації та місцевих послуг [29]
Постачання	Забезпечення необхідними матеріалами, паливом, сировиною, інструментами та контроль щодо їх використання та передачу відповідним цехам; слідкування за своєчасним виконанням обов'язків та задач; укладання договорів та обговорення умов поставок; розширення прямих зв'язків з постачальниками; складання та передання звітів своєчасно до бухгалтерії [28]
Виробничого відділу	Керівництво роботи та розроблення виробничих планів; щоденний облік виробничого процесу, виконання добових норм відпускнуї продукції; своєчасне оформлення, облік та регулювання виконаних заказів з кооперації та міжцехових послуг; координація роботи виробничих підрозділів[27]
Служби персоналом	Проведення співбесід, перевірка кваліфікації, спеціалізації та професійності можливих працівників компанії; розроблення річних планів у формуванні та зміні комплектування персоналу з урахуванням змін та перспектив розвитку; удосконалення форм і методів роботи з кадрами; організація табельного обліку, графіків відпусток, контроль стану трудової дисципліни на підрозділах[28]
Головного механіка	Безперервна та технологічно правильна експлуатація та робота устаткування; дотримання обладнання в працездатному стані та з потрібним рівнем точності; організація роботи та обліку наявності руху устаткування, заповнення потрібних звітних документів; організація спеціалізованого ремонту, централізоване виготовлення запасних запчастин, вузлів та змінного устаткування; створення безпечних умов під час праці та ремонтування устаткування[27]
Керівник відділу маркетингу та збуту	Аналіз сучасних, вітчизняних та зарубіжних ринків; удосконалення маркетингової політики; визначення найліпшої маркетингової діяльності; організація прийому на відправлення готової продукції на склади, правильне зберігання та відправлення до споживачів; ведення обліку, виконання замовлень та договорів, відвантаження готової залишків продукції, своєчасне оформлення документів зі збуту[28]

Джерело: складено автором на основі джерела [27;28;29]

При якісному аналізі діяльності підприємства, слід оцінити конкурентне середовище.

Стан на бетонному ринку України є неоднозначним, визначається локальними особливостями. Загалом є 9 представників (табл..2.3). в основному, найбільш конкурентоспроможні учасники належать до іноземних корпорацій.

Таблиця 2.3

Основні виробники бетону в Україні

Ринок бетону	Корпорація до якої належать
Криворізький та Кам'янський заводи	Німецька корпорація HeidelbergCement;
ПАТ «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКЦЕМЕНТ»	Швейцарська компанія Cemln West SA, у 2017 році став найбільшим за обсягом виробництва – 2406 тис. тон цементу;
ПАТ «Волинь – Цемент» ПАТ «Південь – Цемент»	Німецька компанія Dycerhoff, яка в свою чергу входить до італійського конгломерату Buzzi Unicen;
ПАТ «Подільський цемент», ТОВ «Цемент», ПАТ «Миколаївцемент»	Ірландський холдинг Cement Roadstone Holdings;
ПП «Київ – Ресурс» ПАТ «Завод ЗБК ім. Світлани Ковальської»	Найвагоміші українські компанії-конкуренти, основні оператори ринку товарного бетону.

Джерело: складено на основі [30].

В цій таблиці мав би бути ще один виробник бетону, але він відноситься до Російської корпорації. В наш час, скоріше за все, його діяльність буде припинена в Україні.

Для продовження життєдіяльності та конкурентоспроможності підприємства, важливо мати постійних та надійних постачальників(табл..2.4). В основному для забезпечення існування на підприємство постачають різні мінеральні сировини. Детальніше розглянемо компанії, з якими співпрацюємо та яку саме сировину кожен з них нам продає.

Основні постачальники ТОВ «ЗБМК»

Постачальники	Сировини
1. «Метінвест», в яку входять:	
- ПАТ «Інгулецький ГЗК»	некондиційні магнетит-силікатні кварцити і хлорит-амфіболові сланці з прошарками безрудних кварцитів, аркозо-філітові сланці, амфіболіти, граніти і мігматити;
- ПРАТ «Північний ГЗК»	некондиційні магнетитсилікатні кварцити 6 і 7 залізистих і 7 сланцевого горизонтів Первомайського родовища; магнетит-силікатні кварцити висячої пачки І залізистого горизонту і кварц-карбонатної породи верхнього відділу Анновського родовища;
2. ПРАТ «Полтавський ГЗК»	амфіболіти, плагіограніти, безрудні кварцити, метапіцаники, мігматити, кварц-біотит-амфіболові, кварцроговообманкові сланці, кварц-біотитові сланці;
3. ПАТ «Південний ГЗК»	забезпечує сланцевими кварц-біотит-хлоритовими і амфібол-хлоритовими 3, 4 і 5 сланцевими горизонтами і малорудними магнетит-карбонат-силікатними кварцитами 1, 2 залізистих горизонтів Скелеватсько-Магнетитового родовища;
4. ПАТ «Центральний ГЗК»	гірські породи 2, 3, 4 сланцевих горизонтів родовища Велика Глєєватка; мігматити і гнейси Петрівського родовища; скельні породи з мігматитів і амфібол піроксенових порід, ультрабазитів Артемівського родовища;
5. «Криворіжсталь»	кварц-біотит-хлоритові і амфібол-хлоритові сланці, малорудні магнетит-карбонат-силікатні кварцити 3, 4 сланцевих і 1, 2 залізистих горизонтів.

Джерело: складено автором на основі джерело [11]

Отже, маючи таких надійних постачальників, підприємство може не перейматись завтрашнім днем та мати впевненість в виготовленій продукції. Так як постачальні товари мають високу якість. Ці п'ять компаній надають необхідні основні матеріали та сировину для продовження життєдіяльності ТОВ «ЗБМК». Тобто, без названих виробництв, діяльність ТОВ «ЗБМК» була б під питанням, так як сталися б певні складності в доставці основної сировини.

2.2 Фінансово-економічний стан ТОВ «ЗБМК»

Виходячи на внутрішній чи зовнішній ринок підприємство має бути конкурентоспроможним, для цього проводиться аналіз компанії та його фінансово-економічного стану. На основі всіх елементів системи фінансових показників, звітностей, виробничо-господарських факторів складається фінансовий стан. Це є один з найсуттєвіших показників діяльності підприємства. Його метою є підвищення рентабельності виробництва та зміцнення комерційного розрахунку, що дає гарантії стабільної роботи підприємства[31].

Аналіз здійснюється на основі певних документів фінансової (бухгалтерської) звітності підприємства, які зображені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Перелік документів для фінансово-економічного стану

Документ	Характеристика
Баланс	відображає фінансовий стан підприємства на певну дату. В ньому наводяться активи і пасиви підприємства. Активи - це те, чим володіє підприємство, і те, що йому винні; пасиви - це суми заборгованостей цього підприємства. Величина активів завжди повинна дорівнювати величині пасивів.
Звіт про фінансові результати	звіт про доходи, поточні витрати і фінансові результати, отримані підприємством за певний період.
Звіт про рух грошових коштів	відображає надходження і витрачання грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.
Звіт про власний капітал	характеризує зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Джерело: складено автором в основі джерела [32]

Фінансово-економічний стан слід оцінювати різними методами, прийомами та методиками аналізу. Для відстеження прогресу необхідно робити це систематично.

Для ретельного аналізу необхідно слідувати такими напрямками:

- Аналіз ділової активності підприємства;
- Фінансової стійкості та стабільності;
- Фінансових результатів і прибутковості діяльності;
- Ліквідності та платоспроможності;
- Характеристика майна підприємства та джерел його формування;
- Економічна оцінка балансу[32].

Для надання змістовного аналізу, необхідно провести розрахунок фондівіддачі, фондомісткості, фондоозброєності, коефіцієнтів зносу, вибуття та оновлення основних засобів (табл..2.6).

Проаналізувавши підприємство ТОВ «ЗБМК» ми можемо зробити певні висновки.

Фондовіддача показує яке значення отриманого доходу від реалізації продукції припадає на вартість основних засобів. З кожним роком цей показник зростає, отже підприємство ефективно використовує основні засоби. Разом з цим чітко видно динаміку зменшення фондомісткості в період 2016-2020 роки. Зниження цього показника показує зменшення обсягів реалізації на підприємстві. Так в 2017 році показник фондівіддачі збільшився на 49% в порівнянні з минулим роком. З кожним роком на вартість основних засобів припадає все більше сума виручки[33].

Фондоозброєність – це економічний показник, що показує рівень забезпечення технічним оснащенням, вартість основних виробничих фондів, яка відноситься до одного працівника. Максимальне значення було в 2020 році та становить 135,656. В періоді з 2016 по 2020 роки цей показник тільки збільшувався, що є позитивним явищем[34].

Таблиця 2.6

Показники основних фондів

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	Відносне відхилення (+,-)				Нормативне значення
						2017 р. від 2016 р.	2018 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.	
Фондовіддача	3,569	5,316	5,689	6,547	7,458	48,959	7,016554	15,08174	13,91477	Збільшення
Фондомісткість	0,280	0,188	0,171	0,145	0,121	-32,867	-9,04255	-15,2047	-16,5517	Зменшення
Фондоозброєність	118,985	119,403	121,586	123,586	135,656	0,352	1,828262	1,644926	9,766478	Збільшення
Коефіцієнт зносу основних фондів	0,823	0,777	0,789	0,748	0,865	-5,583	1,544402	-5,19645	15,64171	<0,5
Коефіцієнт вибуття	0,006	0,0003	0,0002	0,0002	0,0001	-95,310	-33,3333	0	-50	>0,1
Коефіцієнт оновлення	0,083	0,117	0,129	0,189	0,213	40,572	10,25641	46,51163	12,69841	>0,1
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	2,414	4,450	3,485	4,564	5,456	84,366	-21,6854	30,96126	19,54426	Збільшення
Період оборотності оборотних активів	151,216	82,019	95,156	121,151	98,465	-45,760	16,01702	27,3183	-18,7254	зменшення

Джерело: складено автором на основі математичних розрахунків

Звернемо увагу на коефіцієнти зносу, вибуття та оновлення основних фондів показують рух основних засобів на підприємстві. Вони показують наскільки часто зношується, виходить з ладу (списуються) та закупається нове обладнання на підприємстві в звітному періоді.

Коефіцієнт зносу більше ніж нормативні показники, але він має тенденцію зниження, що позитивно скажеться в майбутньому. Тому що буде покращений матеріально-технічний стан бази підприємства. Відповідно до результатів аналізу, очевидно, що підприємство ТОВ «ЗБМК» має показово ефективну політику керування витратами та оновлення основних засобів. В період з 2016 по 2019 роки підприємство стабільно знижувало коефіцієнт, в 2020 році підняли на 15,6% відносно попереднього року, що не є критично.

Коефіцієнт вибуття описує скільки вийшло з ладу основних засобів у вказаний звітній період. Цей коефіцієнт є менший за коефіцієнт оновлення, що свідчить про те що частина що вибула, менша за ту що оновилась на підприємстві. Отже, рух основних фондів не суттєвий.

Коефіцієнт оновлення основних засобів показує кількість введених в експлуатацію основних засобів. В таблиці бачимо що в 2016 році найменший показник, а потім поступово-постійне збільшення. Найбільше зростання коефіцієнту було в 2019 році – майже 47% в порівнянні з попереднім роком. Це пов'язано з активною фазою оновлення основних фондів.

Оглянувши та порівнявши показники між собою, можна з впевненістю сказати, що з кожним роком йде покращення показників, а відповідно й діяльності підприємства.

Стан оборотних коштів на ТОВ «ЗБМК» характеризується їх наявністю на певну дату.

Швидкість обертання коштів на підприємстві ТОВ «ЗБМК» характеризує ефективність їх використання. Прискорення оборотності призводить до:

1. Збільшення обсягів виготовлення будівельної продукції на кожну грошову одиницю витрат;
2. Збільшення вільних коштів та створення резерву для розширення виробництва.

Порівнявши фактичні оборотні кошти з їх потребою на виробництві можна визначити нестачу або ж надлишок власних оборотних коштів на ТОВ «ЗБМК».

Для досягнення поставлених цілей та завдань необхідно вести кадрову політику на підприємстві.

Кадрова політика – це сукупність теоретичних поглядів, норм, принципів та уявлень до управління персоналом. Метою є згуртований та відповідальний колектив, який відповідає вимогам підприємства ТОВ «ЗБМК».

За забезпечення кадрової політики відповідає інспектор кадрів. Він слідкує за нормами, підвищенням кваліфікації підрозділів. Він займається складанням актів прийняття на роботу та звільнення, відпустки, декретні та лікарняні. Також в його обов'язки входить слідкування за сприятливим станом на підприємстві, розвиток дружніх відносин та контроль за ефективною працею всіх працівників.

На підприємстві ТОВ «ЗБМК», завдяки чинному законодавству України, відділ бухгалтерії на чолі з головним бухгалтером начисляє заробітну плату.

Заробітна плата – оплата труда, виражена зазвичай в грошовому еквіваленті, за зроблену роботу або ж годинну ставку. Може відповідати посадовим окладам, тарифній сітці, відрядному тарифу, все це прописано в штатному розписі, також є надбавки та доплати за виконану працю, не вище прописаних норм в чинному законодавстві.

Заробітна плата на ТОВ «ЗБМК» виплачується двічі на місяць, зазвичай в 10 числах та 26 кожного місяця. Сума оплати праці має бути не нижча за мінімальну заробітну плату – 6500 гривень на сьогоднішній день.

Для складання висновків про трудовий потенціал підприємства, слід ознайомитись з чисельністю, структурою та динамікою працівників, загальний обсяг оплати праці, розрахунок та пояснення показників продуктивності, обчислення середньої заробітної плати на виробництві та середні показники надбавок та премій.

Характеристика ефективності використання трудового потенціалу вимагає такі розрахунки: середньої чисельності працівників; коефіцієнти обороту прийому, вибуття та плинності кадрів; продуктивність праці; середня заробітна плата.

Проаналізуємо середньооблікову чисельність працівників за декілька років на ТОВ «ЗБМК» в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Середньооблікова чисельність працівників

Підрозділ	2018	2019	2020	Відхилення 2020 р. від 2019 р.	
				Абсолютне, ос.	Відносне, %
Адміністрація	8,96	9,15	9,56	0,41	4,48
Бетонно-змішувальний	8,15	8,26	8,20	-0,06	-0,73
Відділ гол. механіка	15,86	17,86	18,16	0,3	1,68
Відділ збуту	2,15	1,35	3,48	2,13	157,78
Транспортна дільниця	13,14	13,25	15,28	2,03	15,32
Торгівельний майданчик	3,59	4,25	6,12	1,87	44
Цех по вир/ву з/б виробів	6,48	5,48	6,89	1,41	25,73
Цех фасування	4,58	6,85	5,47	-1,38	-20,15
Середньооблікова чисельність	62,91	66,45	73,16	6,71	10,1
Штатна к-ть прац.	65	69	75	6	8,7

Джерело: побудовано автором на основі Звіту з праці ТОВ «ЗБМК»

Середньооблікова чисельність працівників показує фактичну наявність людей на підприємстві ТОВ «ЗБМК» в досліджуваній період. З кожним роком ця кількість збільшувалась, що пов'язано зі збільшенням штату. Так в 2020 році порівняно з 2019 роком середня чисельність працівників зросла на 10,1% або ж на 6,71 осіб. Розглянувши таблицю можна побачити не лише стабільне зростання кількості працівників, а й деякі спади. Просліджуються в трьох категоріях: відділ збуту, цех по виготовленню залізобетонних виробів та цех фасування.

Важливим критерієм оцінки є фонд оплати праці та визначення середньої заробітної плати на підприємстві. Фонд оплати праці – сума нарахувань працівникам у грошовій та натуральній формі за відпрацьований час чи виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Включає обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок на доходи фізичних осіб та єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників. На рис. 2.3 розглянемо що входить до даного фонду.

До фонду оплати праці не відносяться: грошове забезпечення кадрових військовослужбовців та осіб рядового й начальницького складу, виплати, що здійснюються за рахунок коштів фонду державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства, а також сума єдиного внеску, яка сплачується роботодавцем на загальнообов'язкове державне соціальне страхування[35].

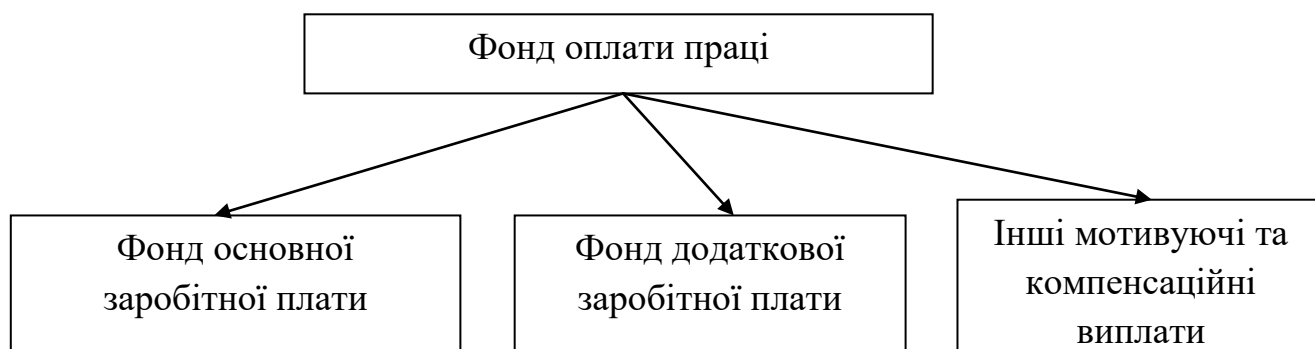

Рисунок 2.3 - Складові фонду оплати праці

Проведемо аналіз фонду оплати праці на підприємстві за 2018-2020 роки в табл..2.8

Таблиця 2.8

Фонд оплати праці в період 2018-2020 роки на ТОВ «ЗБМК»

Підрозділ	2018	2019	2020	Відхилення 2020 р. від 2019 р.	
				Абсолютне, ос.	Відносне, %
Адміністрація	378835,4	387888,4	435986,1	48097,7	12,39988
Бетонно-змішувальний	235489,5	358489,1	475198,3	116709,2	32,55586
Відділ гол. механіка	532489,2	569315,2	698789,1	129473,9	22,74204
Відділ збуту	56892,2	50489,5	53178,1	2688,6	5,325068
Транспортна дільниця	458615,4	489354,1	568954,8	79600,7	16,26648
Торгівельний майданчик	159753,5	172564,1	187958,8	15394,7	8,921149
Цех по вир/ву з/б виробів	214578,8	273589,7	241589,1	-32000,6	-11,6966
Цех фасування	112359,3	158972,5	144689,1	-14283,4	-8,98482
Фонд оплати праці, грн	2149013,3	2460662,6	2806343,4	345680,8	14,04828

Джерело: розраховано автором за Звітом з праці ТОВ «ЗБМК»[25]

Оплата праці здійснюється відповідно до обов'язків та виконання завдань. В різних робітників різні завдання, отже відповідно і різні суми оплати.

По цифровим значенням ми бачимо в 2018 році найбільші витрати були на відділ головного механіка – 532489,2грн. Найнижчі в відділі збуту, які ще до 2020 року знизилась на майже 7%. З кожним роком йде збільшення фонду оплати праці на 14% відповідно попереднього. Це залежить безпосередньо від збільшення мінімальної заробітної плати, яка в 2018 році була 3723 грн/місяць, 2019 році – 4173 грн/місяць, 2020 році – 4723 грн/місяць. Також впливає розмір інфляції в країні, через що піднімається собівартість, а відповідно і ціни на готову продукцію. З кожним роком розширюється штат працівників, отже і збільшуються витрати на заробітну плату.

Якщо розглядати окремо всі підрозділи, то досліджуваний період зменшення витрат відбулося лише в відділі збуту, через зменшення кількості людей в цьому цеху. В табл.2.9 розглянемо та проаналізуємо середню заробітну плату по кожному з відділів підприємства ТОВ «ЗБМК» за певним періодом часу.

Таблиця 2.9

Аналіз середньої заробітної плати працівників за 2018-2020 роки

Підрозділ	2018	2019	2020	Відхилення 2020 р. від 2019 р.	
				Абсолютне, ос.	Відносне, %
Адміністрація	2546,648	2854,462	3230,68	376,2172	13,17997
Бетонно-змішувальний	3805,883	4265,901	4828,146	562,2444	13,17997
Відділ гол. Механіка	2110,185	2363,407	2670,65	307,2429	13
Відділ збуту	1378,22	1543,606	1744,275	200,6688	13
Транспортна дільниця	3247,899	3637,647	4110,541	472,894	13
Торгівельний майданчик	2585,158	2895,377	3271,776	376,399	13
Цех по виробництву з/б виробів	7027,651	7870,969	8894,195	1023,226	13
Цех фасування	1568,733	1756,98	1985,388	228,4075	13
Середнє значення по підприємству	3033,797	3398,544	3841,956	443,412	13,04712

Джерело: побудовано автором з математичних розрахунків на основі [25]

Дивлячись дані з таблиці, помітно що показники заробітної плати є мінімальні, що призводить до звільнення персоналу за власним бажанням. Існує ще доплата до мінімальної заробітної плати. Так як згідно закону «Про оплату праці» кожен громадян має право на отримання заробітної плати в розмірі мінімально встановленої в країні на момент її отримання.

Для кінцевого аналізу ефективності використання трудових ресурсів необхідно проаналізувати ще такі критерії, як:

- вартісний показник продуктивності праці;
- коефіцієнт прийому та вибуття працівників;
- плинність кадрів (табл..2.10)

Таблиця 2.10

Ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві ТОВ «ЗБМК» в 2018-2020 роках

Показник	2018	2019	2020	Відхилення 2020 р. від 2019 р.	
				Абсолютне, ос.	Відносне, %
Вартісний показник продуктивності праці, тис. грн.	1333,852	1840,078	2148,404	308,326	16,75614
Коефіцієнт прийому на роботу	0,552	0,617	0,658	0,041	6,645057
Коефіцієнт вибуття працівників	0,489	0,568	0,785	0,217	38,20423
Плинність кадрів, %	46,9	41,6	45,2	3,6	8,653846

Джерело: складено автором за математичними розрахунками [25]

Як видно з розрахунків, вартісний показник продуктивності не залежать від плинності кадрів та кількості працівників на підприємстві. В 2019 році показник продуктивності виріс на 38% порівняно з 2018 роком. Коефіцієнт вибуття працівників збільшується з кожним роком. Це можна зв'язати з доволі низькими заробітними платами.

Коефіцієнт плинності кадрів хаотично росте та зменшується на протязі досліджуваних трьох років. В 2019 році зменшення цього показника на 11%, що позитивно впливає на ефективність підприємства. В 2020 коефіцієнт виріс майже на 9% в порівнянні з 2019 роком, але в порівнянні з 2018 роком зменшився на 4%. Отже, можна сказати що робота з кадрами поліпшується через що маємо гарну тенденцію зменшення відсотку плинності.

Наступним етапом знайомства з ТОВ «ЗБМК» буде дослідження реалізації готової продукції. За допомогою характеристики різних показників будуть зрозумілі перспективи підприємства. Необхідно проаналізувати продукцію підприємства, динаміку зростання чи зниження обсягів виготовлення товарів за декілька років, питому вагу реалізованої продукції, стандарти щодо якості та мотивація збуту готових товарів заводу.

Основним завданням аналізу показників реалізації продукції є:

- оцінка етапу виконання плану та динаміки;
- знайти фактори, які вдало змінюють величину результатів;
- сприяння збільшенню виготовлення та реалізації товарів;
- формування висновків та рекомендацій до освоєння внутрішньогосподарських резервів.

Виходячи на економічний ринок, необхідно заздалегідь зрозуміти та порахувати попит на власну продукцію. Адже вдалий бізнес неможливий без постійного потоку покупців. Також необхідно поступово збільшувати обсяги виробництва та розширювати асортимент. Починаючи від локально бізнесу необхідно ставити за ціль міжнародний ринок. Для цього необхідно постійно слідкувати за новинками та тенденціями сьогодення та аналізувати всі можливі фактори впливу на попит.

Досліджуваний мною завод займається виготовленням та реалізацією достатнього асортименту товарів у будівельній сфері. На рисунку 2.4

продемонстровано динаміка з основних товарів підприємства. Також зручно можна порівняти реалізацію різних найменувань.

В 2020 році сума реалізованої продукції була найвища, це означає що підприємство має вірну та дієву стратегію розвитку щодо кількості виготовленої продукції та методів збуту.

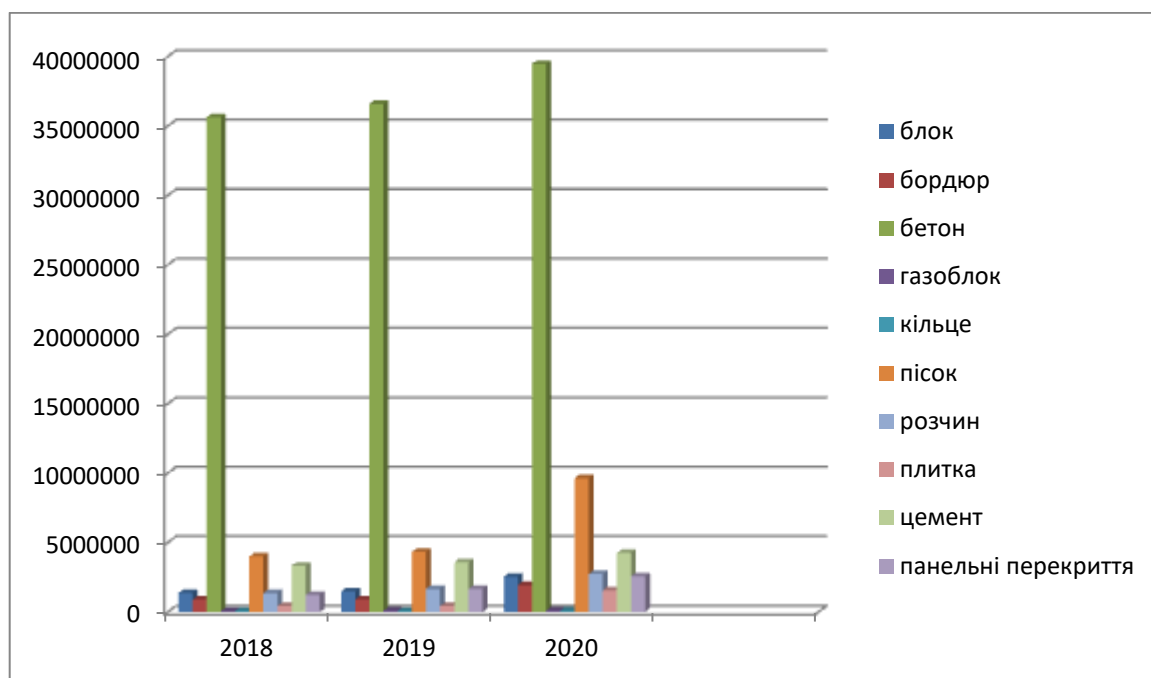

Рисунок 2.4 – Динаміка обсягів реалізації продукції ТОВ «ЗБМК» за собівартістю в 2018-2020 р.р., по номенклатурі, грн..[25]

ТОВ «Завод будівельних матеріалів та конструкцій» є лідером з виробництва бетону. Тому на діаграмі ми спостерігаємо значну різницю з іншими найменуваннями. Загалом, бетон займає 60% від загального обсягу виробництва в періоді 2018-2020 років. Також з графіка виділяються ще пісок та цемент.

Прибутковість підприємства є невід’ємною частиною діяльності будь-якої справи. Аналіз прибутковості робиться на основі Форми 2 – звіт про фінансові результати підприємства (табл..2.11). Там відображені всі доходи та витрати в звітному періоді.

Аналіз прибутковості ТОВ «ЗБМК» за 2018-2020 роки

Показник	2018	2019	2020	Відхилення 2020 р. від 2019 р.	
				Абсолютне, ос.	Відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції	60898,5	75248,7	82459,2	7210,5	9,582225
Інші операційні доходи	90,2	78,3	84,1	5,8	7,407407
Собівартість реалізованої продукції	60485,2	78456,3	94523,3	16067	20,47892
Фінансовий результат до оподаткування:	421,3	459,1	627,3	168,2	36,6369
Чистий прибуток	323,8	391,2	531,7	140,5	35,91513

Джерело: складено автором на основі фінансових результатів ТОВ «ЗБМК»

Чистий прибуток – це грошовий еквівалент, який залишається в розпорядженні підприємства після всіх стадій витрат. Шість етапів формування чистого прибутку відображені в рис. 2.5.

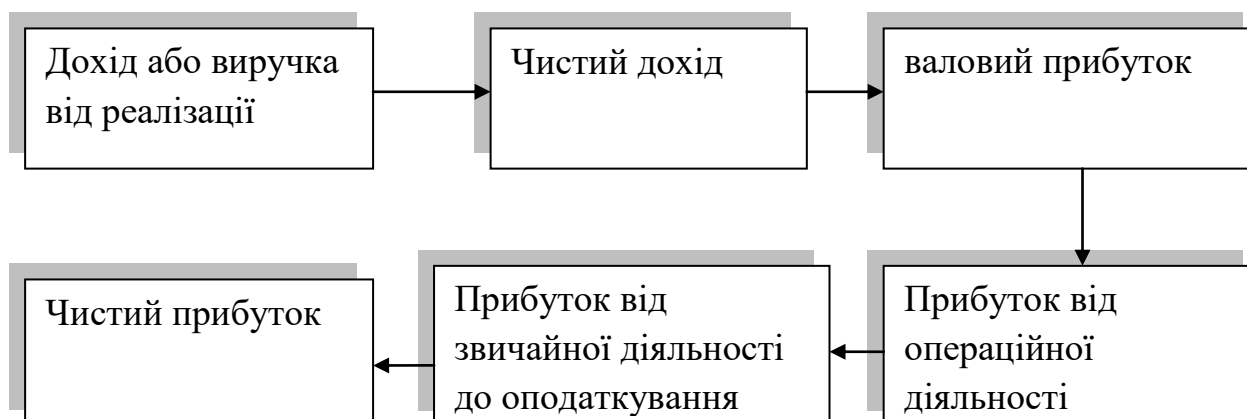

Рисунок 2.5 – Стадії формування чистого прибутку

В досліджуваний період з 2018 по 2020 роки підприємство постійно збільшувало свій дохід. В загальному це залежить від збільшення собівартості продукції. Але присутнє і збільшення обсягів виробництва та продажу. Якщо порівнювати чистий дохід від реалізації продукції за 3 роки, то від збільшився на

35%. В той час собівартість збільшилась на 56%, чистий прибуток на 64%. Для демонстрації темпів зростання росту трьох показників зобразимо діаграму (рис.2.6).

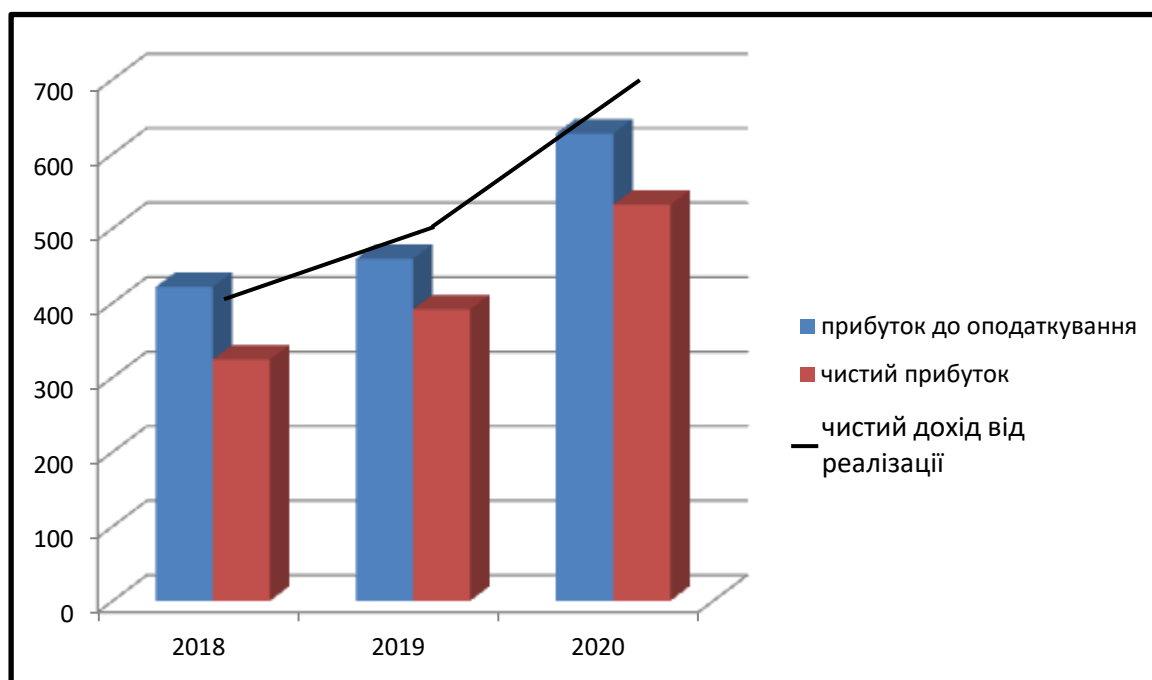

Рисунок 2.6 – Динаміка росту фінансового результату

Протягом розглянутих років підприємство ТОВ «ЗБМК» працювало беззбитково. Це означає, що будь які витрати покривались доходом за реалізацію продукції. З динаміки росту видно темп що в 2020 році був очевидний приріст в порівнянні з 2018 роком. Наприклад, чистий прибуток за ці роки виріс на 64%. Хотілося б сказати, що компанія дуже стрімко розвивається останні 10 років. Якщо зіставити 2015 з 2020 роком, то помітний ріст в декілька разів.

Витрати на виготовлення продукції є досить значні, про що свідчить різниця між прибутком та доходом від реалізації товарів. Розрахунок рентабельності продемонструє частку чистого прибутку з усього об'єму продажів. Для визначення прибутковості необхідно розрахувати наступні показники (табл..2.12):

- рентабельність активів;
- рентабельність продукції;

- рентабельність діяльності;
- рентабельність продажів.

Таблиця 2.12

Розрахунок рентабельності компанії за 2018-2020р.р.

Рентабельність:	2018	2019	2020
Активів	0,9%	1,27%	1,67%
Продукції	0,87%	0,62%	0,69%
Діяльності	0,61%	0,4%	0,49%
Продажів	0,61%	0,52%	0,54%

Джерело: розраховано та створено автором [25]

Як і з іншими показниками, прибутковість також зростає з кожним роком. Дані в таблиці вважається низькими показниками, але вони потребують порівняння з конкурентними підприємствами. Лише тоді можна оцінити наскільки стратегія витрат вірна чи навпаки. В 2020 році найвищий показник рентабельності активів показує що на підприємстві при вкладеній кожній гривні отримується 1,67 копійок прибутку. І в порівнянні з 2018 роком виріс майже в 2 рази.

Рентабельність продукції дає оцінку собівартості продукції та має вигляд відношення чистого прибутку від діяльності до витрат. Показники пропорційно змінюються з рентабельність діяльності. Взагалі це зрозуміло, бо зі збільшенням собівартості піднімаються ціни, що означає збільшення виручки від реалізації продукції. В 2018 році коефіцієнт є найвищим, а в 2019 році знизився на 0,25%. В 2020 році знову виріс, але не досяг більшого значення ніж в 2018 році. Отже, на підприємстві ТОВ»ЗБМК» при реалізації 1 гривні в 2018 році отримуємо 0,87 копійок прибутку, 2019 році – 0,62 копійки, 2020 році – 0,69 копійок.

Коефіцієнт прибутковості діяльності є нестабільним, так як виручку від збуту неможливо передбачити та досягати бажаних цілей стабільно. Тому цей показник коливається весь час відповідно попереднього. В порівнянні 2018 роком в 2019 році показник знизився на 0,21%, що негативно відображається на прибутку. В 2020 році також не вдалось підняти прибутковість вище рівня 2018 року. Ми бачимо зростання виручки з кожним роком, але це не свідчить про збільшення чистого прибутку. Так як паралельно йде збільшення витрат на виробництві.

Отже, потрібно покращувати показники рентабельності та збільшувати прибуток при максимальному зниженні витрат. Необхідно застосувати наступні кроки для збільшення прибутковості:

- збільшення обсягів виробництва;
- підвищення продуктивності працівників;
- зниження транспортних витрат.

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства є невід'ємною частиною у характеристиці фінансового стану. Ліквідність – це вміння швидкого перетворення активів підприємства в готівку. Необхідно виконувати всі зобов'язання в найшвидший термін. Платоспроможність підприємства характеризує його як самостійну структуру, яка має достатньо коштів та їх альтернатив для можливості розраховуватись зі всіма заборгованостями.

Нормативним значенням поточної ліквідності прийнято вважати показник від 1.5 до 2, коливання значення залежить від виду діяльності, стану ринка та інше. Якщо маємо значення нижче 1, то це свідчить про те що на підприємстві немає фінансової стабільності. Проаналізувавши показники ТОВ «ЗБМК», можна сказати про нестабільність підприємства. Але також помітна динаміка зростання, що не може не радувати. Так коефіцієнти поточної ліквідності в період з 2018 року по 2020 рік, коливаються від 0,9 до 1,2.

Аналізуючи ліквідність підприємства застосовують такі показники, як: розмір чистого обороту капіталу, коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності.

В основі ліквідності балансу лежить фактичне перевищення активів підприємства над поточними заборгованостями. І чим більша ця різниця, тим краще фінансовий стан досліджуваної компанії з точки зору ліквідності.

Розмір чистого обороту капіталу в ТОВ «ЗБМК» має від'ємне значення, що означає несвоєчасну сплату заборгованостей. Це негативний показник, який показує нестійкий фінансовий стан фірми.

Насправді це може зіграти не на користь компанії, так як це непривабливий фактор для нових інвесторів.

Абсолютна ліквідність показує частку заборгованостей, які можуть бути погашені негайно за рахунок ліквідних активів. Цей показник повинен бути задовільним для приваблення нових інвесторів та в результаті розширенні можливостей в виготовлення продукції підприємством.

Теоретично прийнято вважати оптимальним значення від 0,2 до 0,25. На «Заводі будівельних матеріалів та конструкцій» критично мале значення цього показника. В декілька разів нижче за норму. В період 2018-2020 років він становить 0,0002-0.003.

Дослідження ділової активності в табл..2.13 продемонструє рух грошових коштів на ТОВ «ЗБМК». Це є доволі важливим аналізом будь-якого підприємства, тому що він показує ефективність використання капіталу та показує швидкість переходу з етапу виробничих запасів в етап готової продукції, а в подальшому перетворення в грошову форму (прибуток).

Проаналізувавши фінансові результати за останні роки, дійшли до наступних показників та висновків.

Дослідження ділової активності на підприємстві

Показники	2018	2019	2020
Коефіцієнт оборотності активів	2,45	3,06	4,8
Період оборотності активів	290	165	152
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,356	8,248	7,456
Період оборотності дебіторської заборгованості, дні	32	62	51
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	10,128	6,121	8,486
Період оборотності кредиторської заборгованості	31	62	45
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	5,487	6,989	12,125

Джерело: створено автором на основі математичних розрахунків за фінансовим результатом ТОВ «ЗБМК»

Тож проаналізувавши таблицю можна дати наступні висновки. Коефіцієнт оборотності активів показує швидкість обороту всього капіталу. Як ми бачимо, з кожним роком він підвищується що є гарним знаком. А період оборотності протилежно до коефіцієнта оборотності активів – з роками зменшується. Це вказує на те що кількість циклів у році збільшується, відповідно і прибуток на ТОВ «ЗБМК» множається в порівнянні з попередніми роками. Проводячи аналіз 2018-2020 років, циклів стало більше майже на 20% та дозволила збільшити прибуток вдвічі.

Аналізуючи коефіцієнт та період дебіторської заборгованості він постійно збільшується. Це є негативний показник фінансового стану тому що підприємство має потребу в постійних кредитах через неможливість закрити заборгованості. З цього виходить і збільшення кредиторської заборгованості. Тож коефіцієнти зменшуються та період оборотності дебіторської та кредиторської збільшується. Ці показники відображені документально в Формі 1 – Баланс підприємства. Для нашої компанії це негативні зміни в діловій активності та над цим необхідно

працювати. В 2018 році для погашення дебіторської заборгованості необхідно 32 дні, для кредиторської – 31 день, а для погашення в 2020 році дебіторської – 51 день, кредиторської – 45 днів.

Коефіцієнт оборотності матеріальних активів має тенденцію збільшення. Це означає що будівельне підприємство поступово зміцнює свій фінансовий стан. В 2020 році цей показник збільшився більше ніж вдвічі в порівнянні з 2018 роком.

Отже, останнім етапом аналізу фінансового стану підприємства буде аналіз фінансової стійкості (табл..2.14). Цей показник продемонструє наскільки збалансовано та вірно компанія обходиться з потоком коштів, здатність залишатись на ринку та підтримувати діяльність, виробляючи в цей час продукцію та розбиратись зі заборгованостями.

Таблиця 2.14

Фінансова стійкість ТОВ «Завод будівельних матеріалів та конструкцій»

Коефіцієнти	2018	2019	2020
Автономії	-0,287	-0,156	-0,146
Маневреності власного капіталу	1,7	1,98	2,4
Фінансового левериджу	-0,03	-0,04	-0,08
Забезпеченості власними оборотними коштами	-0,609	-0,301	-0,468

Джерело: створено автором

Характеристика товариства з обмеженою відповідальністю показала ряд проблем. Основна з них це проблема з власним капіталом, що є невід’ємною частиною існування компанії. Саме через це багато з показників є суттєво менші за нормативно прийняті норми. Отже, зробимо висновок, що наше підприємство має проблеми з оборотними та необоротними активами, тож має необхідність

звертатись за фінансуванням до інвесторів. Така явна проблема потребує її якнайшвидшого вирішення.

2.3. Дослідження витрат та виробничої собівартості на підприємстві ТОВ «ЗБМК»

Підприємство ТОВ «Завод будівельних матеріалів та конструкцій» спеціалізується на виготовленні різного приладдя для будівництва. Наприклад, бетон, блок, пісок, цемент, клеї, цегла тощо. Та як ми визначили вище, основні витрати підприємства йдуть на виготовлення бетону. Тому доцільно було б характеризувати виробничу собівартість на прикладі бетону.

Всі підприємства несуть витрати, які в подальшому будують собівартість продукції. У виробничих компаніях поділяють два види собівартості:

- виробнича собівартість;
- собівартість реалізованих товарів (робіт, послуг)[36].

Слід зазначити, що виробнича собівартість входить до складу собівартості реалізованої продукції. Тобто, до реалізованої собівартості відносяться не лише витрати. Які безпосередньо відносяться про конкретного виду товару, а ще й витрати на реалізацію та збут продукції. В сучасному світі, дуже не рентабельно враховувати лише прямі витрати, якщо велику частину витрат займає саме постійні нерозподілені загальновиробничі та наднормативні витрати.

Визначення показника собівартості є важливим, тому що саме завдяки йому відбувається оцінка фінансового стану, доцільність використання основних та оборотних засобів. Визначається найоптимальніший метод управління витратами та формується найбільш вигідна ціна готового продукту. Також, завдяки визначенню кількості витрат, надається чіткий аналіз та пропозиції щодо удосконалення даного показника.

На рисунку 2.7 зображена схема виробничої собівартості.

Рисунок 2.7 – Склад виробничої собівартості.

Отже, виробнича собівартість включає в себе тільки ті витрати, які напряму відносяться до виготовлення продукції. За цією собівартістю дають оцінку готовій продукції. Тож проаналізуємо товари на ТОВ «ЗБМК», дослідимо кількість та доцільність витрат на підприємстві.

Вся вище показані витрати в обліку відображуються за дебетом рахунку №23 «Виробництво». Це активний балансовий рахунок, який може мати сальдо, відображене в балансі у складі запасів, а саме в незавершеному виробництві (будівництві).

Аналіз фактичної вартості продукції дуже важливий як на маленьких так і на великих підприємствах. Це дає змогу зрозуміти тенденцію росту ціни, визначитись з планами та цілями на кількість продукції в наступному звітному році, визначити чинники які впливають на його приріст, встановити резерви та оцінити роботу компанії в її використанні можливостей, які призведуть до зниження витрат на виготовлення товару. В таблиці 2.15 розраховано собівартість на виробництво бетону в період 2018-2020 років.

Як і було помічено раніше, в ТОВ «ЗБМК» обсяги бетону ростуть, що призводить до постійного росту й собівартості. Також неконтрольованим фактором ринку є збільшення інфляції. Призводячи до підвищення сировини та матеріалів, які напряду збільшують фактичну ціну товару.

Таблиці 2.15

Виробнича собівартість бетону за статтями калькуляції за 2018 – 2020 роки

Статті калькуляції	2018	2019	2020
Сировина та основні матеріали	33765278,21	36894785,48	54698123,1
Допоміжні матеріали	1895462,4	2548964,7	3153468
Пальне та енергія на технологічні цілі	1975803	2465381,3	2987893,9
Виплати працівникам	293175,8	338914,2	578146
Відрахування на соціальні заходи	48652,69	54248,2	62358,3
Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	358964,36	295648,8	91095,07
Загальновиробничі витрати	489654,7	589462,8	578642,2
<i>Разом</i>	<i>37048771</i>	<i>43187405,5</i>	<i>62089727</i>

Джерело: складено автором за оборотно-сальдовою відомістю ТОВ «ЗБМК»

В загальному, найбільша частина витрат припадає на сировину та матеріали, що є цілком логічно. З кожним роком збільшується обсяг виготовленої продукції, майже всі складові собівартості зростають в ціні під час досліджуваного періоду,

тож в сумі виробнича собівартість збільшилась майже вдвічі. Сума спільних витрат в 2020 році збільшилась на 23322735,4 грн., або ж на 60% в порівнянні з 2018 роком.

Проаналізуємо зміни основних статей калькуляції окремо в відсоткових змінах.

Сировина та основні матеріали є головними компонентами на підставах для виготовлення товарів. Без цього не може вийти готового продукту. Тож найбільші витрати посвячені саме напівфабрикатам для бетону. В період з 2018 року по 2020 рік цей показник витрат збільшився на 62%. Це доволі велика цифра, яка може свідчити про збільшення обсягів або ж ціни на сировину. Допоміжні матеріали також показали збільшення в 66%.

Робочих на виробничому цеху збільшилось, так як більшість з них займається саме бетоном то і заробітна плата збільшилась на 51%. Коли ми аналізували рівень оплати праці, то цей показник бажав кращого. Тож думаю що така суттєва зміна в витратах саме через збільшення виконавчої бригади.

Витрати на експлуатацію обладнання – єдиний показник, який стрімко зменшувався. В 2020 році показник зменшився на 74% в порівнянні з 2018 роком. В 2019 році було придбано обладнання та в подальших роках витрати були тільки на його обслуговування. За декілька років ця інвестиція буде відбита, на мою думку, було прийняте вірне рішення.

На рисунку 2.8 зобразимо наочну динаміку виробничої собівартості на 1м³.

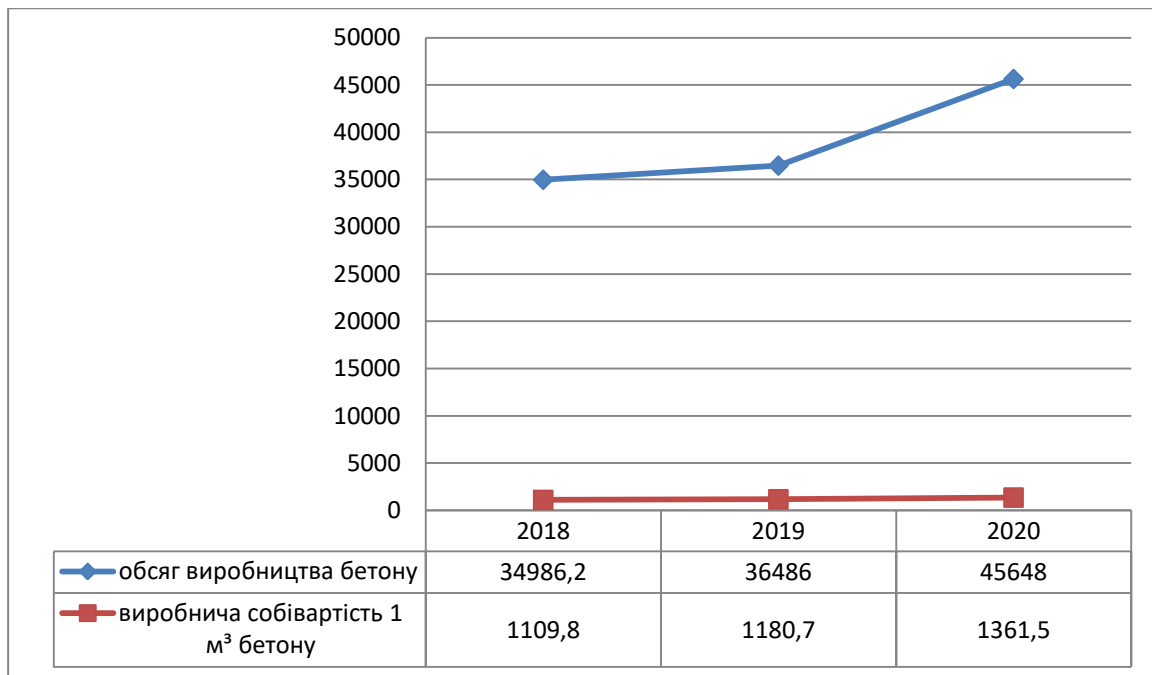

Рисунок 2.8 – Динаміка росту виробничої собівартості та обсягів виробництва бетону на ТОВ «ЗБМК»

Собівартість кубометру бетону зростала не суттєво, в 2020 році збільшилась на 180грн/м³, якщо спів ставляти з 2019 роком. А в обсягах виробництва відбувся різкий темп росту в 2020 році – на 25% в порівнянні з 2019 роком. Що свідчить про розвиток та розширення виробництва та компанії.

Варто розглянути структуру виробничої собівартості в відсотковому співвідношенні до загального значення. Тобто кожна стаття калькуляції вкладає в собівартість певну частку. На рисунках 2.6 - 2.8 зображено наглядну структуру 2018, 2019 та 2020 років відповідно.

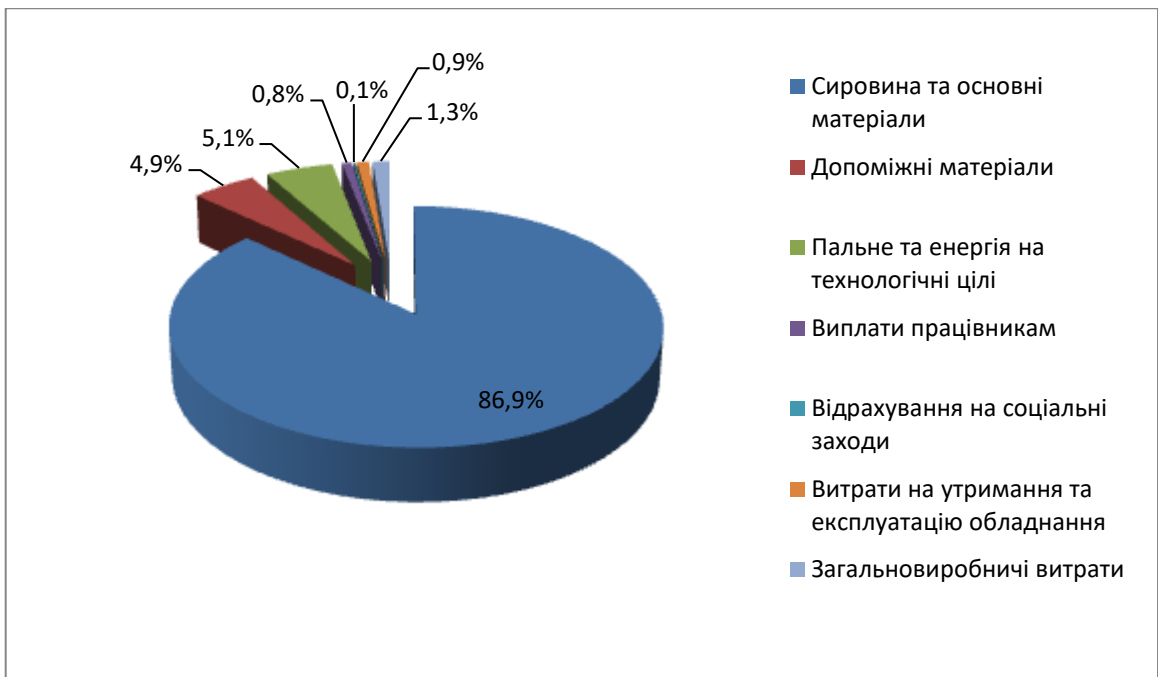

Рисунок 2.9 – Структура виробничої собівартості бетону на будівельному підприємстві в 2018 році

Джерело: складено на основі таблиці 2.14

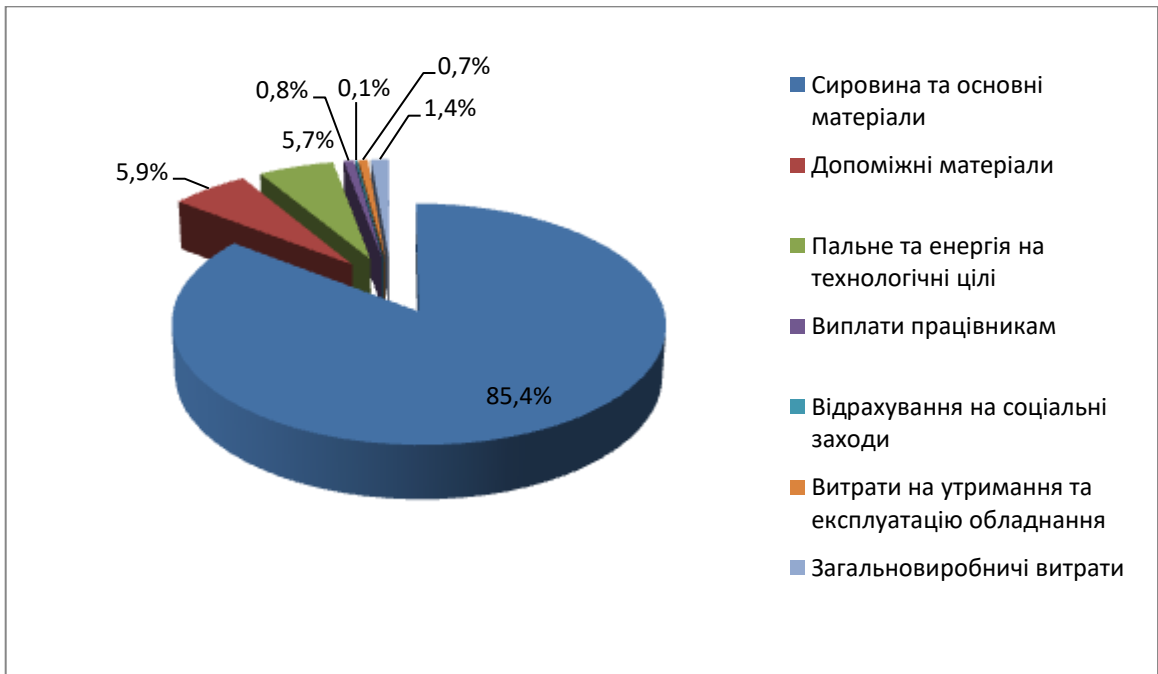

Рисунок 2.10 – Структура виробничої собівартості бетону на будівельному підприємстві в 2019 році

Джерело: складено на основі таблиці 2.14

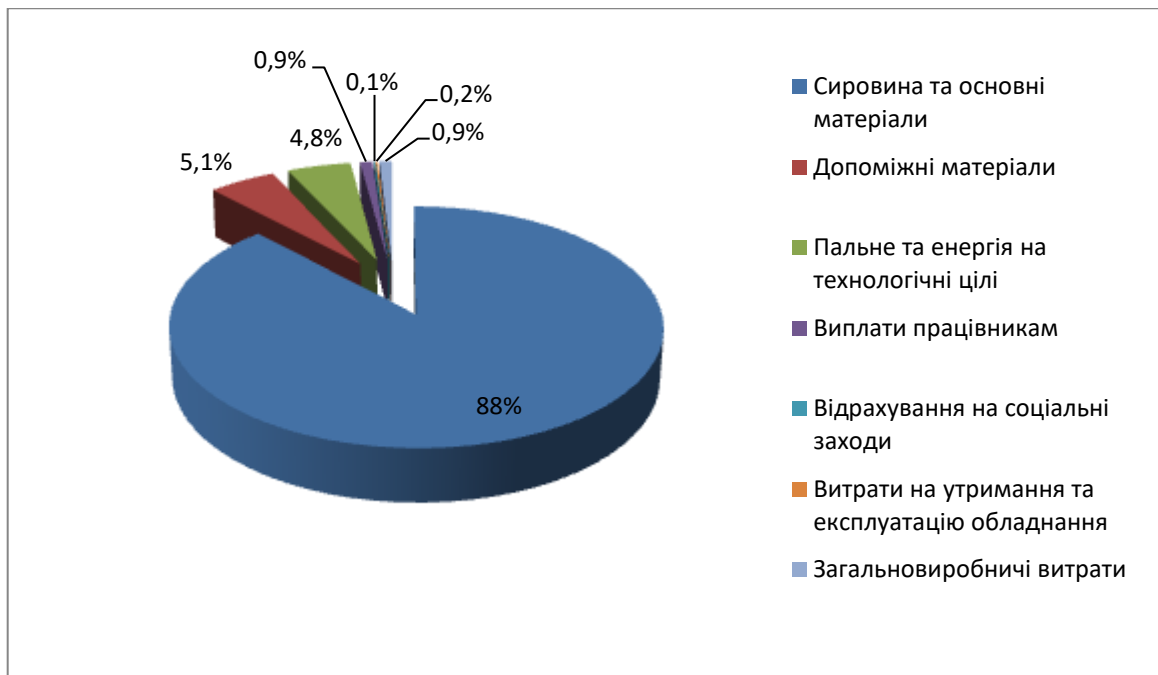

Рисунок 2.11– Структура виробничої собівартості бетону на будівельному підприємстві в 2020 році

Джерело: складено на основі таблиці 2.15

На діаграмі, яка зображена вище, прораховано який відсоток витрат вкладає кожна стаття в собівартість. Найбільшу частину займає сировина та виробничі матеріали. Загалом це є нормою та в будь-якому виробництві ці витрати є найбільшими.

Отже, по розрахункам в таблиці 2.14 складені відсоткові діаграми, які відображають чітку частину та роль витрат в складанні виробничої собівартості. Як ми бачимо на прикладі двох років, сильної зміни в структурі не відбувається.

Сировина та основні матеріали по нормам займає найбільшу частину. В нашому випадку до основних матеріалів та сировини належать такі компоненти, як пісок, щебінь, вода та цемент. Ці витрати мають тенденцію до зростання. Так в 2020 році збільшились на 2,6% в порівнянні з 2019 роком. Хоч це і є важливою частиною для виготовлення продукції, але було б добре знизити ці витрати до мінімуму для надання можливості зниження собівартості, а в перспективі збільшення прибутку.

За статтею «Допоміжні матеріали» спостерігається в 2019 році підвищення, але вже в 2020 році знизилось на 0,8%. Це було спричинено певними змінами у процедурі виробництва в 2019 році. До вище вказаного переліку компонентів, було додано ще ряд певних добавок.

Пальне та енергетичні затрати мають плавний ріст, відповідно до збільшення виробництва. Але в 2020 році спостерігається зниження відсоткової частини від загальної собівартості на цю статтю калькуляції, причина може бути в альтернативній заміні виду палива, яке використовувалось для приведення в рух обладнання для виготовлення бетону. В 2018 році розходи дорівнювали 1975803 гривні, 2019 рік – 246538,1 гривні, в 2020 році, попри стрімке збільшення обсягів виробництва на 9161,02 м³ товару, витрати склали 2987893,9 гривні. Якщо розглядати можливість зниження загальної суми витрат в цьому напрямку, то це зробити складно. Адже, витрати на томливо та енергетику необхідні для будь-яких обсягів виробництва. Та чим вони більші – тим і витрати збільшуються. Це необхідно враховувати, щоб спосіб економії не зіпсував якість та кількість.

Оплата заробітної плати працівникам також є важливим фактором на виробництві. Люди, які трудяться на заводі, мають мотивацію у вигляді оплати своєї плати. Збільшення витрат з кожним роком обумовлюється збільшенням штату та підвищення мінімальної заробітної плати. Тож це є цілком логічним та обґрунтованим розподілом бюджету підприємства.

Категорія «Утримання та експлуатація обладнання» відповідає за справність та ремонт основних засобів, також сюди відноситься амортизація механізмів, на яких виготовляється досліджувана продукція. Тут спостерігається зниження витрат через проведення загальної реконструкції обладнання. В 2020 році зменшились затрати на 267869 гривень в порівнянні з 2018 роком.

Загальновиробничі витрати в досліджуваному періоді стосувались оновлення спецодягу, для комфортного перебування на ТОВ «ЗБМК», працівників, а також ремонт службового авто.

Висновки до розділу 2

В другому розділі дипломної роботи було розглянуто виробничу, комерційну та фінансово-господарську діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «Завод будівельних матеріалів та конструкцій». Дали оцінку фінансово-економічному стану підприємства шляхом аналізу декількох показників. Такі як: рентабельність, використання основних засобів, оборотних активів та трудових ресурсів. Також дослідили виробничу собівартість та її структуру.

Аналіз підприємства проводився на основі трьох звітних років. Цих даних вистачило, щоб розглянути тенденцію росту чи спаду, зрозуміти певний зв'язок між збільшеннями окремих показників. В характеристиці ефективності будівельного господарювання підприємства чи окремих їх підрозділів, головне місце займає виробнича собівартість, та витрати які до неї відносяться.

Дослідження основних та оборотних засобів на розглянутому будівельному підприємстві продемонструвало збільшення використання власного обладнання в період 2018-2020 років. Це демонструється в безперервному збільшенні фондоддачі та зменшенні фондомісткості. Коефіцієнт зносу знижувався, що говорить про оновлення основних засобів на підприємстві.

В загалом, такі показники як трудові ресурси, виробництво та реалізація продукції, прибутковість, рентабельність та структура виробничої собівартості поступово зростали, що свідчить про ріст та розвиток виробництва. Але, слід помітити, що рентабельність хоч і збільшувалась, але її показники менші за нормативно прийняті.

Таким чином, підприємство має схильність до розвитку всіх. На нашу думку, потрібно докласти певних зусиль для покращення діяльності компанії та її фінансово-економічного стану.

Розділ 3. Напрями удосконалення фінансового обліку і аналізу виробничої собівартості продукції будівельного підприємства ТОВ «ЗБМК»

3.1 Обліково-аналітичні проблеми фінансового обліку і аналізу виробничої собівартості продукції будівельного підприємства

Обліково-аналітична система базується на даних бухгалтерського обліку, включає в себе характеристику даних фінансового, виробничого, довідкового та інших видів інформації для проведення економічного аналізу. Тож ця система базується на зборі інформації та її опрацюванні для прийняття подальших управлінських рішень. Обліково-аналітична система може проводитись як на макрорівнях так само і на мікрорівнях.

Сучасний розвиток економіки супроводжується рядом проблем. З 2019 року почалась пандемія, яка максимально негативно сказала на розвитку будівництва та їх фінансових результатах. Ця галузь дає додаткові робочі місця в пов'язаних з нею компаніях: меблева промисловість, машинобудівна, хімічна та напрямок виготовлення меблів. хоча здавалось, що страшніше пандемії не може бути нічого, але в 2022 році цей міф було порушено. В реаліях війни частина будівельних заводів закриті та чекають закінчення цього жахіття для можливості продовження функціонування та відбудови України, частина зруйновані. За ці складні часи накопилось багато проблем, які чекають свого вирішення. Насамперед, проблеми пов'язані з витратами та доходами, які мають відповідати національним та міжнародним стандартам обліку, характеристика їхніх відповідних складових, невідповідність нормативних документів до ціноутворення та обліку доходів будівельних підприємств, прорахунок доходів та витрат в зв'язку з надзвичайними подіями.

Складність будівельної галузі полягає в різноманітності господарських та організаційних форм процесу виробництва на якому працює велика кількість людей, і вся мають доволі різні цілі та задачі. Для відтворення процесу виготовлення товарів необхідно залучити наступних людей: інвестори,

замовники, штат робітників. Та попри це десятки спеціального обладнання, технічного устаткування, матеріалів тощо. Ціль кожного учасника процесу є отримання максимального прибутку.

Досліджуючи фінансовий облік та аналіз виробничої собівартості підприємства ТОВ «ЗБМК», було виявлено певний ряд проблем, які необхідно вирішувати.

Насамперед, проблема з'являється на етапі виробничої собівартості. Тобто, ріст цього показника швидший за темпи збільшення доходу від реалізації. Це відображається і на деяких подальших розрахунках, такі як: рентабельності, платоспроможності та інших.

В обліку витрат, які включаються до виробничої собівартості, існує проблема своєчасного та повного відображення їх у фінансовому обліку. Так як будівельне виробництво є доволі непередбачене, то в бухгалтерії трапляються казусні ситуації. Кількість та виробництво продукції наперед неможливо поррахувати точно, так як замовник може зробити замовлення в терміновому порядку. Тому є тільки план на звітний термін, який необхідно виконати в будь-якому випадку.

При аналізі обсягу робіт на будівельному підприємстві є певні особливості та відмінності які впливають на облік фінансових результатів. На відміну від інших підприємств, для обліку доходів та витрат використовують НП(С)БО 18 «будівельні контракти». Доходом підприємства є ціна за договором без ПДВ[37].

Проблема будівельних підприємств це є в наявності надзвичайних ситуацій, які неможливо контролювати. Наприклад, природні умови, пандемія, війна. Ці витрати, на даний момент, ніяк не уточнюються в обліку. Є тільки рахунки 74 «інші доходи» та 97 «Інші витрати» в яких відображено інші доходи та витрати, які не відображені в субрахунках цього рахунка.

Головним завданням обліку витрат, які складають виробничу собівартість, є контроль за виробництвом та управління витратами. На рис.3.1 зображені принципи за якими необхідно проводити фінансовий облік витрат на будівельному підприємстві.

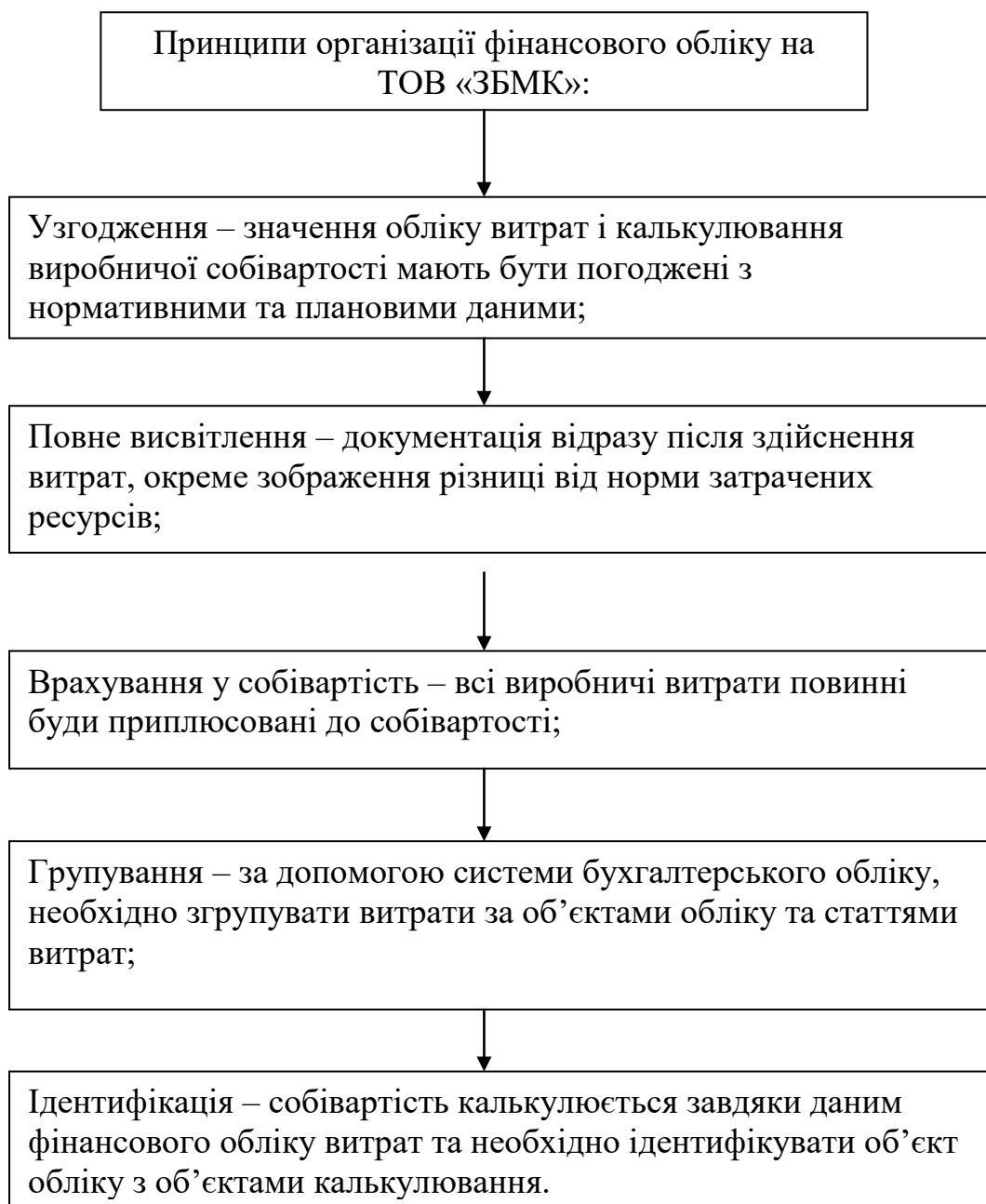

Рисунок 3.1 – Принципи організації обліку виробничої собівартості ТОВ «ЗБМК»

Джерело: [38]

Проаналізувавши основні принципи обліку собівартості, слід сказати, що немає чіткої границі між обліком та організацією обліку витрат. Це відбувається через нерозуміння конкретної різниці між поняттями. До витрат обліку належать

незалежне, суцільне, безперервне документування затрат на виробництво та їх відокремлення за різними видами та економічними елементами[38].

Ціль кожного підприємства є досягнення максимального економічного результату. Для цього необхідно постійний моніторинг ринку, планування, контроль та регулювання діяльності підприємства, мотивація та організація забезпечена управлінням витрат, спираючись на данні, які дає бухгалтерський облік.

Розуміння слабких та сильних сторін дає змогу зрозуміти в якому напрямку рухатись для здобування кращих фінансових результатів. SWOT- аналіз дасть зрозуміти можливості ТОВ «ЗБМК», а також загрози та можливості його діяльності (табл. 3.1)

Таблиця 3.1

SWOT- аналіз ТОВ «ЗБМК»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - довіра до надійності заводу; - сучасне німецьке обладнання на виробництві - проведення реконструкції та удосконалення виробничих потужностей; - широка номенклатура та асортимент продукції за марками та морозостійкістю; - власна атестована будівельна лабораторія; - зв'язок з ТОВ «ВКФ БУДТЕХНОСЕРВІС» завдяки чому використовується виготовлений бетон у процесі будівництва, які пов'язані з підприємством. 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність рекламної компанії і, як наслідок - непізнаність серед потенціальних споживачів; - збільшення персоналу; - нестача власних джерел фінансування, отже велика кількість запозичень; - великі валові витрати та низькі прибутки на підприємстві.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - розширення ринку збуту; - збільшення обсягів будівельних робіт в Україні; - вихід нової продукції на ринок. 	<ul style="list-style-type: none"> - наявність 6 фірм з виготовлення бетону та поява нових конкурентоспроможних підприємств; - коливання валютних курсів; - втрата постачальників, що знаходяться в зоні бойових дій

Джерело: складено автором

Також для повного аналізу ефективності діяльності в таблиці 3.2 було досліджено фактори, які на неї впливають.

Аналіз факторів впливу на діяльність підприємства

Фактор	Характеристика впливу на діяльність підприємства
Економічний	Постійний аналіз конкурентних підприємств на ринку, для того щоб самим залишатись конкурентною фірмою. Спостерігається підтримка з боку держави, впровадження додаткових пільг, збільшення фінансових ресурсів, що позитивно впливає на місце підприємства на ринку. ТОВ «ЗБМК» вимогливо ставиться до партнерів, постачальників, адже їх надійність – запорука стабільності
Соціальний	При виготовленні товару основна увага звертається на попит даної продукції. Виробництво виконується тільки в тому випадку, якщо вони задовольняють потреби споживачів. Виробництво є екологічним, тому це призводить до привертання уваги, так як для багатьох людей це є важливим фактором при виборі продукції.
Політичний	Складна політична ситуація може покращити ситуацію ТОВ «ЗБМК», з'явиться можливість отримувати фінансування на вигідних умовах
Техніко-технологічний	Техніка, яка використовується для виготовлення продукції, має максимально високий рівень якості, відповідно виготовляється така ж продукція, яка виходить на конкурентний рівень на ринку. Проводиться постійна модернізація технологій виробництва.

Джерело: складено автором

Отже, вище вказаний аналіз, показав сильні та слабкі сторони ТОВ «ЗБМК» на які слід звернути увагу для покращення фінансового стану, рентабельності та продуктивності підприємства. Але слід не забувати про постійний моніторинг прогресивного ринку, щоб тільки покращувати свої показники та залишатися конкурентоспроможними. Також, слід бути готовими до різних змін та мати діючу стратегію зміни та покращення економічного стану компанії.

3.2. Шляхи вдосконалення фінансового обліку і аналізу виробничої собівартості продукції підприємства ТОВ «ЗБМК»

Другий розділ був присвячений аналізуванню ТОВ «ЗБМК» та його виробничій собівартості. Для постійного функціонування необхідно постійно контролювати витрати та їх кількість. Як показує дослідження, проведене в роботі, сучасні умови потребують нових вимог до фінансового обліку в будівельних підприємствах.

Процеси виробництва та реалізації відіграють важливу роль в цій діяльності. Таким чином, для переходу на економічний ринок від підприємства потребується підвищення ефективності виробництва, впровадження сучасних технологічних новинок, запуск ефективних форм господарювання, ініціатива та управління в процесі виробництва. Завдяки цьому ми отримаємо реформу фінансової звітності, система обліку необхідна всім споживачам. Також для власника підприємства важливо вести обрахунок ефективних економічних процесів, які спрямовані на ринок.

Для ведення вдалого бізнесу, необхідно вести облік всіх витрат. Інтуїтивне ведення обліку не призведе до бажаних результатів. Необхідно систематичне, чітке та достовірне зображення всіх розходів за звітний рік. Тобто, проводити калькуляцію собівартості регулярно необхідно для отримання бажаних доходів.

Зниження собівартості продукції призводить до покращення фінансового стану, підвищення прибутку та можливість конкурувати за рахунок вигідної ціни товару. Але необхідно проаналізувати безліч факторів, щоб врахувати всі можливі нюанси. В цьому питанні важливо дотримуватись балансу та розумного компромісу. Розглянемо 5 варіантів зниження виробничої собівартості[38]:

- використання аналогів, які дешевші за вартість сировини та матеріалів, що використовувались до цього. Необхідно розуміти наслідки та тверезо обдумувати ціну використаних матеріалів. Варто розуміти співвідношення ціни та якості та не жертвувати якістю заради зниження виробничої собівартості. Адже, таким чином втрачається клієнтська база та довіра покупців.

- Оптове придбання необхідних товарів для виробництва також дає змогу знизити собівартість, але без ризику для собівартості. Для ТОВ «ЗБМК» це є ідеальний варіант, так як заготівельна продукція не має властивості до швидкого псування.
- Зменшення зарплат працівників, як вже вище було проаналізовано, жорсткий, але дієвий метод. Він загрожує збільшенню коефіцієнту плинності кадрів та можливість втрати кваліфікованих спеціалістів. Для використання цього методу необхідно додати мотиваційні компліменти для заохочення працівників.
- Скорочення кількості штату працівників призводить до збільшення роботи на кожного працівника, а наслідком цього методу буде зниження ефективності виробництва. Можливо придбати механізовану систему одноразово для можливості скорочення живої сили. В майбутній перспективі це дасть можливість знизити витрати на заробітну плату.
- Контроль, облік та розподіл повноважень. При розумному управлінні витратами можливо забезпечити розумне витрачання часових ресурсів. Кваліфіковані працівники можуть оперативно розв'язувати будь-які задачі, форм-мажори та робочі моменти. При зменшенні витрати часу на відведену задачу дасть змогу скоротити виробничу собівартість продукції.

Проаналізувавши п'ять самих відомих методів зниження виробничої собівартості, необхідно зрозуміти який метод найбільше підходить до ТОВ «ЗБМК».

Для покращення економічних результаті будівельного підприємства, слід приміряти кожен з методів до нашої фірми. Прочнемо з використання більш дешевих аналогів. Тобто зменшення виробничої собівартості за рахунок укорочення витрат на сировину та матеріали.

Для виготовлення бетону використовується велика кількість цементу. В нашій країні існує певний дефіцит, так як його виготовляють лише 9 компаній. ТОВ «ЗБМК» не являється виробником цементу, але потребує його в великій кількості для виробництва. Найкращий вихід з цієї ситуації – заміщення частини цементу іншими добавками, які дозволять економити частину витрат на цемент, при цьому якість кінцевого товару не погіршиться.

Наприклад, використання добавки суперпластифікатор С-3 дасть змогу отримати наступні результати.

1. зменшення витрат цементу на 15% на кожний кубічний метр бетонного розчину без втрати якості;
2. збільшення якості бетонних сполучень;
3. покращення формовки на укладки бетону.

Таким чином, за допомогою цієї добавки є можливість зменшення виробничої собівартості бетону, а відповідно і витрат всього підприємства. Навіть враховуючи затрати на суперпластифікатор С-3, це все одно вигідніше для заводу будівельних матеріалів та конструкцій, тому що ця добавка дешевша за вартість цементу.

Оптове придбання матеріалів також дієвий спосіб для нашого підприємства. Тому що, всі матеріали будуть використані згодом, а той фактор, що сировина має великий термін придатності дає нам можливість в використанні придбаних товарів і через рік. Загалом, цей метод може вирішити проблему з ростом валюти. В нашій країні все зв'язано з доларом, а так як на даний період часу, в країні спостерігається нестабільність то було б доречно зробити закупку по старій ціні

Отже, цей фактор може дати і маленьку вигоду, але в річній звітності буде помітне зменшення затрат на сировину завдяки цьому методу .

Зменшення заробітної плати та скорочення кількості працівників є невиправданий крок, який необхідно підкріплювати фактами, які можуть пояснити

цю дію. Для прикладу, можна зробити закупівлю обладнання, де потрібна менша кількість працівників. Це дасть змогу в скороченні працівників та зниженні витрат на зарплату.

Ця інвестиція в інновацію дасть свої результати через пару років. Але це цілком розумна витрата для майбутнього розвитку підприємства.

Як ми всі знаємо, король, облік та вірний розподіл персоналу і обов'язків – запорука чіткості, а отже дисципліни та чіткого виконання завдань. Варто правильно розставляти людей по робочим місцям та назначати головного на кожній ділянці для контролю. Це дає змогу економити час та відповідно збільшити продуктивність працівників.

Отже, для отримання максимального зниження витрат на собівартість продукції, необхідно використовувати декілька методів у групі. Так буде більш ефективно та доцільно. Таким чином можна скоротити витрати близько 25% на собівартість бетону за звітний рік. Що є досить гарним результатом.

В таблиці 3.3 зображено приблизну проєкцію витрат на виробництво бетону при дотриманні всіх методів зниження собівартості. Як ми можемо спостерігати в 2021 році можливо знизити витрати на 4655444 грн/рік. Може відбутися зниження виробничої собівартості на 6% в порівнянні з попереднім роком. Для цього ТОВ «ЗБМК» необхідно зробити ряд висновків, після яких відбудуться зміни у витратах.

як вже відзначалось вище, використання добавки дає можливість зменшення використання бетону. Завдяки цьому можемо помітити економію в розмірі 31,77 грн/м³. Так як бетон займає найбільше місце в нашому будівельному підприємстві, то навіть декілька гривень суттєво змінюють картину в фінансовому обліку підприємства.

Розрахунок виробничої собівартості в 2021 році з дотриманням
рекомендацій щодо їх зменшення

Статті калькуляції	2020		2021		Зміна	
	На 1м ³	На весь обсяг	На 1м ³	На весь обсяг	На 1м ³	На весь обсяг
Сировина і основні матеріали	1657,87	54698123,1	1550,6	51157309,02	-107,27	-3540814
- цемент	785,4	25912708,72	678,18	22375198,37	-107,22	-3537510
Допоміжні матеріали	95,6	3153468	95,6	3153468	0	0
Паливо на енергія	90,6	2987893,9	90,6	2987893,9	0	0
Витрати на з/п	17,5	578146	13,12	432868,2689	-4,38	-145278
Відрахування на соціальні виплати	1,89	62358,3	1,89	62358,3	0	0
Витрати на експлуатацію обладнання	2,8	91095,07	2,1	69285,32	-0,7	-21809,8
Використання «суперпластифікатор С-3»	0,0	0,0	78,5	2589968,41	78,5	2589968
Загальновиробничі витрати	17,5	578642,2	17,5	578642,2	0	0
Собівартість	2669,16	88062435,29	2528,09	83406991,79	-141,07	-4655444

Джерело: складено автором на основі розрахунків

Хоч в таблиці на 1м³ виходить невелика економія, це 141 гривня, але в перспективі на декілька років зіграє дуже добре в фінансовому результаті підприємства. Як на мене в цій справі головне – стабільність. Якщо дотримуватись рекомендацій по зниженню витрат, то через декілька років рентабельність підприємства буде мати віще значення.

Але ж по розрахункам зрозуміло що будь-яке підприємство можливо витягти зі всіх складностей та надати можливість для розквіту.

Висновки до розділу 3

Практика діяльності ТОВ «ЗБМК» зазначає що близько 80% виробництва припадає на виготовлення бетону. Структура інформаційних запитів обліку всіх ланок господарства посідає оперативна облікова політика, яка є основою для швидкого управління та контролю. Точність фінансового обліку дозволяє оперативно оцінити діяльність підприємства, внутрішні та зовнішні тенденції росту чи спаду для досягнення максимальних цілей виробництва.

В даному розділі було запропоновано декілька способів зменшення виробничої собівартості бетону. так як більшість витрат припадає на сировину на матеріали, то доцільно було б зменшити витрати саме в цій категорії. Основним способом є заміщення частини витрат на цемент більш бюджетною добавкою «Силітпластифікатор С-3». Завдяки цій добавці не втратиться якість кінцевого товару, а навпаки, збільшаться показники міцності та однорідності. Якщо дослухатись цієї поради, витрати в перспективі 2021 року зменшаться на 1048188 гривні в порівнянні з 2020 роком. Це дасть можливість знизити собівартість і одночасно підняти на цю ж саму суму прибуток. Так як ТОВ «ЗМК» має ціни на свою продукцію у відповідності до ринку, тому зниження ціни не є обов'язковим для приваблення покупців. Суму, яку вдалось зекономити, необхідно витратити на рекламу підприємства. Таким чином закрийється проблема маленького обороту покупців, компанія буде знаходитись на слуху в людей, тому згодом виникне збільшення сезонних та постійних покупців. Ще це буде привабливо для нових інвестиційних зв'язків, тому що буде покращення коефіцієнтів фінансово-економічного стану.

В якості наступного методу зниження виробничої собівартості бетону виступає скорочення місць в виробничому цеху за допомогою оновлення обладнання, яке не потребує людської участі. Насправді це облегшить і

виготовлення бетону, так як завжди у людей відбуваються якісь помилки на машинальному рівні. В обладнання показник похибки набагато менший. Це означає що витрати на брак та форм-мажори будуть нижчі.

Таким чином, при дотриманні основних рекомендацій щодо зниження собівартості ТОВ «ЗБМК» в 2021 році прогнозовано буде спостерігатись зменшення показника на 4655444 гривень. Показники рентабельності відповідно також будуть підвищені в наслідок збільшення прибутку. Та незважаючи на гарні зміни в показниках, для досягнення норми необхідно дотримуватись рекомендацій декілька років поспіль.

Висновки

В дипломній роботі проведено теоретичний опис фінансового обліку та виробничої собівартості на підприємстві. Здійснено пошук нових рішень та підходів у вирішенні проблем обліку та аналізу контролю собівартості продукції. Дипломне дослідження проводилось на будівельному підприємстві ТОВ «ЗБМК». Були підведені наступні висновки.

1. Важливим етапом реалізації продукції є її виготовлення. Більшість витрат йде на основні матеріали та сировину, які призначені для виготовлення кінцевого продукту. Також зазначено, що готова продукція будівельного товаровиробника, яка саме виступає об'єктом в обліку, змістовно відображена як об'ємна категорія, що залежить від багатьох факторів, відповідно виділені основні чинники на які вони впливають, та дають зворотній зв'язок для здійснення акценту.

2. Визначено сутність та природу витрат підприємства. вони включають в себе матеріальні, трудові, фінансові та ресурсні витрати. Теоретично проаналізовано підходи та методи, які дають змогу зменшити витрати собівартості продукції на підприємствах. Розглянуто основні напрями методичних основ фінансового обліку та виробничої собівартості продукції.

3. Аналіз сутності витрат допоміг дослідити та систематизувати методи їх управління та зниження. Важливим критерієм компанії, яка прагне збільшити прибутковість, є зниження собівартості, що на пряму зв'язано зі зменшенням витрат підприємства. існують як традиційні так і сучасні методи зниження затрат. Стандарт-костинг та директ-кастинг основані на порівнянні з певною нормою до якої стрімко рухаються, якщо витрати більші за очікувані. Традиційні методи скорочення страховані не на зменшення витрат, а на недопустимість їх зростання в порівнянні з попереднім роком. Для того щоб обрати найбільш підходящий метод, необхідно зробити ряд аналізу внутрішніх та зовнішніх факторів. Адже, всі методи доречні, але при різних обставинах та підприємствах.

4. Провівши аналіз ТОВ «ЗБМК», можна зробити висновок про його недовершеність на будівельному ринку. З кожним роком дохід збільшується, але чистий прибуток залишається майже на місці. Для оптимізації витрат на виробництві необхідно зробити певний аналіз для покращення фінансового результату. Основний товар підприємства – бетон. На нього і слід звернути увагу, так як прибуток від цього продукту дає найбільш помітні результати.

5. Після оцінки виробничої собівартості, було прийнято рішення щодо зменшення витрат на основні матеріали та сировину. Було проаналізовано перспективу зниження виробничих витрат в майбутньому році. По моїм розрахункам частка збережених коштів, завдяки дотримання рекомендацій, становить 4655444 гривні в рік. Тобто робимо висновок, що зменшення витрат на основні матеріали є ефективним методом для покращення діяльності та рентабельності підприємства.

Також ще є запропонована інвестиція з терміном окупності близько двох років. Покупка інноваційного обладнання, завдяки якому є можливість зменшити кількість працівників на кожних виробничий цех та зменшити навантаження на працівників. Відповідно і знизити заробітні плати. На нашу думку, це дуже перспективна покупка, яка дасть можливість ефективно управляти витратами на виплату заробітної плати.

6. Методика обліку, який має бути організований на ТОВ «ЗБМК», залежить від багатьох факторів, таких як: виробничі, правові, природні, економічні, технічні. Отже, фінансовий облік готової продукції повинен бути оперативно проведений для швидшого збуту. Оскільки, доволі часто бувають термінові замовлення для будівництва, в яких стались надзвичайні ситуації.

7. Невід'ємно складовою загального аудиту підприємства є - аудит витрат. Саме він є інструментом оперативного контролю, дієвим способом уникнення неефективності діяльності і виявлення внутрішніх резервів залишків сировини продукції. Найбільшу питому вагу витрат на ТОВ «ЗБМК» займають сировинні та

матеріальні затрати, оскільки підприємство ґрунтується на виготовленні товарів завдяки використанню основних матеріалів.

8. Для ведення фінансового обліку витрат на виробничій собівартості впродовж року ТОВ «ЗБМК» використовує Книгу обліку витрат будівельного виробництва у які групується витрати за об'єктами обліку (видами робіт, будівельними матеріалами) у розрізі нормативної встановленої номенклатури статей затрат. Облік дає розуміння повної картини підприємства про суму витрат і кількості отриманої готової продукції з кожного облікового об'єкта по місяцях та прогрес з початку року.

Отже, підводячи підсумок, можна стверджувати що фінансовий облік та виробнича собівартість ТОВ «ЗБМК» знаходиться на задовільному рівні та відповідає чинному законодавству. Аналіз показав, що стан підприємства знаходиться в належному стані для продовження своєї діяльності, з необхідністю виправлення деяких недоліків.

Список використаних джерел

1. Левченко Ю. Г. Методичні підходи до визначення ефективності господарської діяльності підприємства / Ю. Г. Левченко, Н. А. Шекмар. // УжнУ, 2011. – №32. – С. 130–137.
2. Ткаченко Т. П., Токарська Ю. О. Шляхи зниження операційних витрат при виконанні будівельно-монтажних робіт. Ефективна економіка, .2018. № 7. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2018/42.pdf
3. Марченко В.М. Управління витратами. Конспект лекцій. / В.М. Марченко – К.: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2015. – 131 с.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73. – URL: <https://i.factor.ua/ukr/info/instrbuh/npsbu1/>
5. Звіт про фінансові результати – URL: <http://parusconsultant.com/?doc=03QLW1D956>
6. Класифікація витрат – URL: <https://i.factor.ua/ukr/law-270/section-890/article-13642/>
7. Класифікація витрат на виробництво / [Електронний ресурс]. – URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17159.amp>
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджено наказом Міністерства фінансів від 31 грудня 1999 року № 318.
9. Нестеренко В.Ю. Економіка і організація виробництва: Конспект лекцій / В.Ю. Нестеренко, І.І. Токар – Х.: ХНАДУ, 2012. – 58 с.
10. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт / [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va081509-02>
11. Острянюк М.М. Економічне обґрунтування напрямів зниження собівартості продукції. 2019. С.16. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29700/1/Ostrianko_bakalavr.pdf

12. Тарасюк Г.М. Навчальний посібник. / Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб – Київ: «Каравела», 2003. – 432 с.
13. Собівартість: основні моменти. Податки & бухоблік, № 32, Квітень, 2016. – URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17156.amp>
14. Свистун Л.А. Удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах нестабільної економіки / Свистун Л.А., Левкова Р.М. // Економіка і регіон. – 2017. – №4. – С. 59–62.
15. Рогатюк О.В. Методи управління витратами на вітчизняних підприємствах / О.В. Рогатюк // Коллективная монография «Экономика и менеджмент – 2013: перспективы интеграции и инновационного развития». - 2013.
16. С.І. Чимшит Особливості системи «директ-костинг» в процесі здійснення управлінської діяльності підприємницького кластера // Економіка і регіон № 1 (32). – 2012
17. Вітвіновський А.А. Система управління витратами на підприємстві [Електронний ресурс] / Вітвіновський А.А. – Режим доступу до ресурсу: https://lubbook.org/book_486.html
18. Рогатюк О.В. методи управління витратами на вітчизняних підприємствах / О.В. Рогатюк // колективна монографія «Экономика и менеджмент – 2013: перспективы интеграции и инновационного развития». – 2013
19. Вітвіновський А.А. Система управління витратами на підприємстві [Електронний ресурс] / Вітвіновський А.А. – Режим доступу до ресурсу: https://lubbook.org/book_486.html
20. Рудніченко Є. М. Перспективи використання нетрадиційних методів управління витратами на вітчизняних промислових підприємствах / Євгеній Миколайович Рудніченко. // Економіка та управління підприємствами. – 2015. – С. 40–46.
21. Маржинальний аналіз (CVP-аналіз) - URL: https://stud.com.ua/53281/ekonomika/marzhinalniy_analiz_analiz

- 22.Рогатюк О.В. Методи управління витратами на вітчизняних підприємствах / О.В. Рогатюк // Колективна монографія «Економіка и менеджмент – 2013: перспективи інтеграції и інноваційного розвитку». - 2013.
- 23.Про ЗБМК – завод будівельних матеріалів і конструкцій - URL: <http://www.zbmk.com.ua>
- 24.Господарський кодекс України. – Відомості Верховної Ради України, 2003 / [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
- 25.Завод будівельних матеріалів та конструкцій - URL: <https://opendatabot.ua/c/32837994>
- 26.Щебликіна І.О. Основи менеджменту: Навчальний посібник / І.О. Щебликіна, Д.В. Грибова. – Мелітополь : ВБ «ММД», 2015. – 479 с.
- 27.Функції виробничих відділів на підприємстві та їх взаємозв'язок / [Електронний ресурс] – URL: <https://studfiles.net/preview/>
- 28.Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Частина 4 / [Електронний ресурс] – URL: <http://www.posada.com.ua/useful/employer/5/46/>
- 29.Никифоренко В.Г. Управління персоналом: Навчальний посібник / В.Г. Никифоренко. – Одеса, Атлант, 2013. – 275 с.
- 30.Аналіз ринку цементу (в т. ч. цементних клінкерів), бетону (товарний бетон та ін.) України / [Електронний ресурс] – URL: <https://pro-consulting.ua/ua>
- 31.Фінансовий стан підприємства – URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Фінансовий_стан_підприємства
- 32.Оцінювання фінансово-економічного стану підприємства – URL: https://pidru4niki.com/1029022847539/ekonomika/otsinyuvannya_finansovo-ekonomichnogo_stanu_pidpriyemstva
- 33.Клименко І. В. Економічний аналіз ефективності автотранспортної послуги на умовах лізингу / І. В. Клименко. // ВІСНИК ЖДТУ. – 2015. – №1. – С. 269–278.
- 34.Фондоозброєність – URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Фондоозброєність>
- 35.Методологічні пояснення – URL: https://ifstat.gov.ua/STAT/m_doxn1n.htm

- 36.Склад витрат, що включаються до собівартості – URL:
<https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17158.amp>
- 37.Задорожний З.-М., Омецінська І. Проблемні аспекти обліку фінансових результатів у будівництві. – м. Тернопіль, 2020. – ст. 229. - URL:
<http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1164/1269>
- 38.Кравченко О.В., леоненко К.О. Проблеми організації обліку витрат виробництва. – випуск 25. – 2018. – ст. 842. - URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/139.pdf
- 39.Шляхи зниження собівартості реалізованої продукції - URL:
<https://online.novaposhta.education/blog/shlyahi-znizhennya-sobivartosti-realizovanoyi-produktsiyi>

ТОВ «ВСЦ «ПІВДЕНТЕСТ» LLC «TSC «PIVDENTEST»

ОРГАН З СЕРТИФІКАЦІЇ ТОВ «ВСЦ «ПІВДЕНТЕСТ»
СЕРТИФІКАТ ВІДПОВІДНОСТІ
 CERTIFICATE OF CONFORMITY / CERTIFICATE OF CONFORMITY
 СИСТЕМА ДОБРОВОЛЬНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ТОВ «ВСЦ «ПІВДЕНТЕСТ»

Зареєстровано в Реєстрі органу з сертифікації за № UA0.YT.040102-19
 Зареєстрований в Реєстрі органу по сертифікації
Registered at the Record of certification body under

Термін дії з 01 квітня 2019 до 31 березня 2020
 Сроку дійсності с
Term of validity is from

Продукція (тип) **Бетонні суміші та керамзитобетон згідно додатку (28**
 Продукція (тип) **найменувань)**
Production (type)

3824501000
 код УКТ ЗЕД ТН ЗЕД

код ДКПТ, ОКП

Відповідає вимогам **ДСТУ Б В.2.7-96-2000, п.3.1, 3.2, 4.2, 4.5, 4.6; ДСТУ Б В.2.7-18-95, п.**
 Соответствует требованиям **4.1.2, 4.1.4**
Comply with the requirements

Виробник (и) продукції **Товариство з обмеженою відповідальністю "Каскад бетон", Україна,**
 Изготовитель (и) продукции **07300, Київська обл., м. Вишгород, вул. Школова, 1-Б, код ЄДРПОУ**
Producer (s) **42621736**

Сертифікат видано **Товариство з обмеженою відповідальністю "Каскад бетон", Україна, 07300,**
 Сертифікат видан **Київська обл., м. Вишгород, вул. Школова, 1-Б, код ЄДРПОУ 42621736**
Certificate is issued on

Додаткова інформація **Продукція, що виробляється серійно в період з 01.04.2019 до 31.03.2020, з**
 Дополнительная информация **урахуванням гарантійного терміну зберігання, технічний нагляд один раз**
Additional information **на рік.**

Сертифікат видано органом з сертифікації **Орган з сертифікації**
 Сертифікат видан органом по сертификации **ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ**
Certificate is issued by the certification body **«ВІПРОБУВАЛЬНО-СЕРТИФІКАЦІЙНИЙ ЦЕНТР**
«ПІВДЕНТЕСТ»,
Україна, 49000, м. Дніпро, вул. Європейська 7а, оф. 14

На підставі **Протоколу сертифікаційних випробувань № Т040102/19 від 01.04.2019 р.**
 На основании **ВЛ ТОВ «ВСЦ ПІВДЕНТЕСТ», 4-054, Україна,**
On the grounds of **Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр-т. Сергія Нігояна, 50**
Код ЄДРПОУ 13429259

Керівник органу з сертифікації **О.Г. Торба**
 Руководитель органа по сертификации
Director of the certification body

М.П.
 (печіть органу з сертифікації)

(підпис)
 (підпис, прізвище)

Чисельно сертифікату органу з сертифікації
 Числовой сертификату органу сертификации
 44 000 13 4 050 744 30 14
 - 1 4 550 486 12 02

Додаток 1

до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Завод будівельних матеріалів і конструкцій"	Дата (рік, місяць, число)	2017 01 01
Територія	КИЇВСЬКА	за ЄДРПОУ	32037994
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОАТУУ	3221810100
Вид економічної діяльності	Виготовлення виробів із бетону для будівництва	за КОПФГ	240
Середня кількість працівників, осіб	36	за КВЕД	23.61
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон	вулиця Шлюзова, буд. 1, м. ВИШГОРОД, ВИШГОРОДСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл., 07300		5792255

1. Баланс на 31 грудня 2019 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006		
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	5,6
Основні засоби	1010	1 204,1	1 643,5
первісна вартість	1011	8 562,8	9 280,8
знос	1012	(7 358,7)	(7 637,3)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	45,0	45,0
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 249,1	1 694,1
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3 817,9	6 057,5
у тому числі готова продукція	1103	940,4	369,5
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 233,3	7 213,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	18,8	31,8
у тому числі з податку на прибуток	1136	1,4	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 602,7	212,3
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	22,9	33,9
Витрати майбутніх періодів	1170	3,7	1,6
Інші оборотні активи	1190	400,5	171,0
Усього за розділом II	1195	7 099,8	13 721,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	8 348,9	15 416,0

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	720,5	720,5
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(3 125,2)	(2 986,3)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	(2 404,7)	(2 265,8)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	47,6	65,9
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	72,4	353,5
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	2 479,3	8 866,8
розрахунками з бюджетом	1620	5,5	44,2
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	21,8
розрахунками зі страхування	1625	18,7	10,0
розрахунками з оплати праці	1630	51,2	85,1
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	8 078,9	8 256,3
Усього за розділом III	1695	10 706,0	17 615,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	8 348,9	15 416,0

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	72548,7	60898,5
Інші операційні доходи	2120	78,3	90,2
Інші доходи	2240	-	638,9
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	33 142,6	23 346,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(78456,3)	(60485,2)
Інші операційні витрати	2180	(1 315,9)	(4 256,9)
Інші витрати	2270	(144,8)	(704,1)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(32 942,4)	(23 184,1)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	200,2	162,3
Податок на прибуток	2300	(61,3)	(21,6)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	391,2	323,8

Керівник

Головний бухгалтер

Литвин Олександр Олександрович
(ініціали, прізвище)

Сорокіна Олена Костянтинівна
(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Завод будівельних матеріалів і конструкцій"	Дата(рік,місяць,число)	2018	01	01
Територія	КИЇВСЬКА	за ЄДРПОУ	32837994		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОАТУУ	3221810100		
Вид економічної діяльності	Виготовлення виробів із бетону для будівництва	за КОПФГ	240		
Середня кількість працівників, осіб	52	за КВЕД	23.61		
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	вулиця Шлюзова, буд. 1, м. ВИШГОРОД, ВИШГОРОДСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл., 07300		5792255		

1.Баланс на 31 грудня 2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5,6	-
Основні засоби	1010	1 643,5	2 343,5
первісна вартість	1011	9 280,8	10 507,5
знос	1012	(7 637,3)	(8 164,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	45,0	45,0
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 694,1	2 388,5
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	6 057,5	4 231,2
у тому числі готова продукція	1103	369,5	857,2
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7 213,8	2 059,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	31,8	0,4
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	212,3	5 678,1
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	33,9	4,5
Витрати майбутніх періодів	1170	1,6	1,0
Інші оборотні активи	1190	171,0	577,4
Усього за розділом II	1195	13 721,9	12 552,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	15 416,0	14 940,5

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	720,5	720,5
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(2 986,3)	(2 710,6)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	(2 265,8)	(1 990,1)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	353,5	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	8 666,8	5 289,8
розрахунками з бюджетом	1620	44,2	269,2
у тому числі з податку на прибуток	1621	21,8	37,1
розрахунками зі страхування	1625	10,0	28,0
розрахунками з оплати праці	1630	85,1	164,5
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
інші поточні зобов'язання	1690	8 256,3	11 048,4
Усього за розділом III	1695	17 615,9	16 799,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	15 416,0	14 940,5

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	82459,2	75248,7
інші операційні доходи	2120	84,1	78,3
інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	55 936,9	33 142,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(94523,3)	(78 456,3)
інші операційні витрати	2180	(2 628,2)	(1 315,9)
інші витрати	2270	(117,9)	(144,8)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(55 589,0)	(32 942,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	347,9	200,2
податок на прибуток	2300	(72,2)	(61,3)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	531,7	391,2

Керівник

Головний бухгалтер

Литвин Олександр Олександрович

(ініціали, прізвище)

Мазур Вікторія Михайлівна

(ініціали, прізвище)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ (КНУБА)

Кафедра економічної теорії, обліку та оподаткування,

Кафедра економіки будівництва,

Кафедра менеджменту в будівництві,

Кафедра товарознавства та комерційної діяльності в будівництві

ПРЕДСТАВНИЦТВО «ПОЛЬСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК» (PAN)

Матеріали доповідей

II Міжнародної науково-практичної конференції

«Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу»

4-5 листопада 2021 року

Київ

2021

За загальною редакцією:

Лич В.М. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування Київського національного університету будівництва і архітектури;

Згалат-Лозинська Л.О. - доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування Київського національного університету будівництва і архітектури;

Іванова Т.М. - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування Київського національного університету будівництва і архітектури.

Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу: матеріали доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4-5 листопада 2021 року) / За заг. ред. В. М. Лича, Л.О. Згалат-Лозинської, Т.М. Іванової. Ч.1. Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2021. 168 с.

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників II Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу» (4-5 листопада 2021 року, м. Київ), у яких розглядаються тенденції сучасного становлення економіки інтелектуально-інноваційного капіталу як нового способу виробництва, що визначається прогресом науки й техніки, розвитком високих технологій та наукомістких виробництв, потребує ефективного використання інтелектуального потенціалу суспільства, нових підходів до формування систем менеджменту, маркетингу, оподаткування, інноваційної діяльності, раціональне використання яких у поєднанні з іншими еколого-економічними умовами забезпечує досягнення нової якості економічного розвитку, що ґрунтується на знаннях.

За точність і зміст матеріалів, достовірність і розкриття проблеми відповідальність несуть автори публікацій

Київський національний університет будівництва і архітектури, 2021

ЗМІСТ

Секція 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Куліков П. М.

ФОРМУВАННЯ ДУАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ У БУДІВНИЦТВІ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Лич В. М.

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЕКОНОМІКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ **Ошибка! Закладка не определена.**

Варналій З. С.

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ **Ошибка! Закладка не определена.**

Zaiats T. A

PERCEPTION OF INNOVATION BY UKRAINIAN SOCIETY IN CONDITIONS OF UNSTABLE DEVELOPMENT ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Згалат-Лозинська Л. О.

РОЗБУДОВА ФІНАНСОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ТРИГЕР АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Кичко І. І.

РИЗИКИ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ..... 28

Лешко І. І.

ФІНАЛЬНА ДЕСОВЕТІЗАЦІЯ ТА ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В БУДІВНИЦТВІ НА МАКРОРІВНІ ЯК ЗАПОРУКА ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Белова А. І., Кочедикова А. Є.

ВПЛИВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Бойченко Е. Б., Данилюк Л. С.

РОЛЬ КОНСАЛТИНГУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТЕРИТОРІЙ ПРІОРИТЕТНОГО РОЗВИТКУ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Гойко А. Ф.

ПІДХОДИ ТА МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ **Ошибка! Закладка не определена.**

Головаш Л. В.

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

- ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Гончаров В. В., Оринянська А.**
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Заєць О. С.**
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СИСТЕМНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Кондратюк Ю. В.**
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ОЦІНКА ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ПІД ВПЛИВОМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Литвиненко О. В., Стеценко Ю. А.**
НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ БУДІВЕЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- Молчанова С. Г.**
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ДИНАМІКИ ВТРАТ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ВНАСЛІДОК НАРКОМАНІЇ ТА АЛКОГОЛІЗМУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- Hajomer Mohamed Elamen Elfky**
ORGANIZATION OF MEDICAL CARE AS A FACTOR OF HUMAN CAPITAL FORMATION..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Бабич В. В.**
ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Болобан А. О.**
ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ТА ЙОГО РОЛЬ В АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Будзьяк Х. В.**
ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Данилюк С. В.**
РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: КАДРОВИЙ АСПЕКТ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Захарчук І. А.**
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ СКЛАДОВІ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Іванюк Ю. В.**
ВПЛИВ COVID-19 НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ .. **Ошибка! Закладка не определена.**
- Костікова К. О.**
ПРАГМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ

БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Кривенко М. М.
ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ
..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Оринянська А.
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В
ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ РИНКОВИХ ВІДНОСИН . **Ошибка! Закладка не определена.**

Сорока А. М.
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Строєнко А. С.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ **Ошибка! Закладка не определена.**

Шкільнюк Ю. О.
ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ В УКРАЇНІ **Ошибка! Закладка не определена.**

Школяренко Ю. О.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ
СИСТЕМИ В УКРАЇНІ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Секція 2.
СИСТЕМНИЙ РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБЛІКУ, АУДИТУ
ТА ОПОДАТКУВАННЯ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Гаман Г. В.
АУДИТ ПЕРСОНАЛУ ЯК ОСНОВА ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Іванова Т. М.
АУДИТОРСЬКА ПЕРЕВІРКА ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Омельяненко О. П.
ПЕРЕВІРКИ ДЕРЖПРАЦІ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РОБОТОДАВЦЯ ЩОДО
НЕЗАДЕКЛАРОВАНОЇ ПРАЦІ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Толмачова С. В.
БУДІВЕЛЬНЕ ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПЛАТФОРМІ BAS ЯК
НЕОБХІДНА ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА, ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ ..... **Ошибка!**
Закладка не определена.

Чернявська Ю. Б.
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕВІЗІЇ І АУДИТУ **Ошибка! Закладка не определена.**

Біла В. В.
АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Василига О. О.
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Жебко Є. В.
ОСНОВНІ ФОРМИ ТА СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ .**Ошибка! Закладка не определена.**

Грицько Д. М.
МЕТОДИКА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Єгорова О.А.
ОБЛІК ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ ЯК СКЛАДОВА АУДИТУ ВИКОРИСТАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВО**Ошибка! Закладка не определена.**

Корнієнко С. О.
ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Макаревич В. В.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ .....**Ошибка! Закладка не определена.**

Матвієнко Д. А.
ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ АКТИВІВ – МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Остапенко О. Й.
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Прохоренко І. Г.
АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ..... 96

Распопова А.[В.](#)
ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВО**Ошибка! Закладка не определена.**

Рябокоть О. О.
МЕТОДИКА АУДИТУ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Скиба Ж.[В.](#)
РОЗРАХУНОК СЕРЕДНЬОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ У 2021 РОЦІ**Ошибка! Закладка не определена.**

Тимченко Д.[Т.](#)
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА **Ошибка! Закладка не определена.**

Торхова О. В.

ОБЛІК І АУДИТ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ
..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Смірнова З. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ДО РЕЄСТРУ
POLITDATA ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Шуляренко Є. П.

ОБЛІК ТА АУДИТ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ, ПОСЛУГ НА
ПІДПРИЄМСТВІ..... **Ошибка!
ка! Закладка не определена.**

УДК 657

Прохоренко Ірина Геннадіївна,

студентка, науковий керівник - Зінченко М.М. к.е.н., доцент КНУБА

АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Сучасні економічні відносини потребують постійного вдосконалення та глибоких перетворень, зокрема перетворень у системі обліку. Система бухгалтерського обліку є важливим елементом для всіх суб'єктів господарювання та держави загалом. Чільне місце в цій системі відводиться обліку витрат. Формування достовірної та оперативної інформації про них є важливим та одночасно складним елементом системи організації обліку на підприємстві. Саме від цього буде залежати рівень управління ними, рентабельність виробництва, виявлення резервів зниження собівартості продукції, визначення цін на продукцію, а також прийняття необхідних управлінських рішень.

Метою є дослідження аналізу витрат на виробництво та собівартості продукції для визначення шляхів подальшого зниження собівартості продукції та вдосконалення підвищення ефективності діяльності підприємств.

Собівартість продукції є головним ціноутворювальним чинником. Виживання суб'єкта господарювання в умовах конкуренції залежить від можливості підтримувати оптимальний рівень собівартості продукції. Вирішення цього завдання залежить від багатьох чинників, головним з яких є стратегія у своєму конкурентному середовищі й ефективність використання ресурсів. Відповідно до обраної стратегії виробник належить до категорії з низькою собівартістю на масовому ринку або з добре зарекомендованими виробами в ролі гравця у середовищі ринку.

Якщо виробник належить до категорії працюючого на масовому ринку, то необхідно досягнути концентрації у собівартості. Не меншу увагу собівартості повинні приділити виробники, які працюють у середовищі ринку, а також інші суб'єкти господарювання, бо всім необхідно мати достатньо високий рівень рентабельності, що забезпечує виробництво і розширення його діяльності.

Важлива роль у забезпеченні оптимального рівня собівартості належить аналізу, головна мета якого – виявлення можливості раціональнішого використання виробничих ресурсів, зменшення затрат на виробництво, реалізація і забезпечення зростання прибутку. Аналіз собівартості є важливим інструментом управління затратами.

Для досягнення мети аналізу собівартості необхідна його організація на всіх етапах життєвого циклу виробів (робіт, послуг). Цього досягають шляхом проведення попереднього, подальшого (ретроспективного, історичного) і перспективного (прогнозуючого) аналізів. У ринковій економіці центр ваги зміщується на попередній і прогнозуючий аналізи.

Попередній аналіз здійснюють на стадіях життєвого циклу продукту (виробу) до початку масового випуску. Це стадія науково-дослідних і дослідно- конструкторських робіт. На стадії науково-дослідних робіт вирішують принципово нові технічні завдання, що задовольняють вимоги споживачів, визначають і систематизують вимоги до нової продукції, розробляють шляхи вирішення, приймають кінцеві результати про створення нової продукції, визначають рівні якості та затрат на виробництво продукції, зіставляють їх.

На стадії дослідно-конструкторських робіт (ДКР) здійснюють проектування, створення дослідних зразків і їх випробовування. На цьому етапі конкретизують технічні й економічні параметри, зіставляють їх.

Частину життєвого циклу після НДР і ДКР, з моменту запуску виробу в виробництво до зняття з нього, називають економічним циклом. Він складається з чотирьох етапів: запровадження, підйому, стабілізації, спаду.

Для етапу запровадження характерне повільне і розтягнуте в часі наростання випуску продукції. На цій стадії великі затрати здійснюють на підготовку виробництва, засвоєння технології, вдосконалення організації виробничого процесу.

Етап підйому доволі короткий у часі. Для нього властиві інтенсивне збільшення масштабів виробництва, швидке зменшення витрат (порівняно з періодом заснування). Зменшенню витрат сприяють зростання обсягу випуску продукції, запровадження серійної технології.

Для етапу стабілізації характерні стабільні темпи випуску продукції, невеликі темпи зменшення витрат.

Для етапу спаду властиві зменшення випуску, стабілізація, або деяке підвищення собівартості виробу. Економічним завданням цього етапу є мінімізація затрат на випуск виробів, що підлягають заміні.

Головний етап життєвого циклу багатьох виробів, наприклад, засобів праці, період експлуатації у споживача. До затрат у споживача належать: оплата праці, витрати на ремонт, енерговитрати й ін.

Оскільки на стадіях НДР та ДКР виробник може впливати на рівень цих витрат, то необхідно їх аналізувати і мінімізувати з метою збереження і розширення ринку збуту продукції.

На стадіях НДР та ДКР проводять розрахунки економічної ефективності, однак не можна запевняти, що тут не досягають високого рівня економічного запровадження з точки зору оптимальності затрат. Для досягнення мети оптимізації витрат на цих стадіях життєвого циклу виробів необхідно широко застосовувати порівняльний і функціонально-вартісний аналізи.

Порівняльний аналіз на ранніх стадіях життєвого циклу продукції можна здійснювати для вивчення загальних тенденцій і напрямків розвитку техніки, можливостей продажу нової продукції, оцінювання техніко-економічного рівня продукції і його оптимізації, рентабельності виробництва і реалізації продукції. Порівняння роблять із ліпшими зразками галузі закордонних країн (зі світовим рівнем). Об'єктами порівняння можуть бути технічні системи, виробни, окремі вузли, деталі, функції, параметри.

Найважливіше методологічне питання порівняльного аналізу – порівняльність. При повній подібності виробу є ідентичними, при приблизній і частковій – аналогічними. Найважливішими умовами порівняльності є однорідність елементів і показників нового

виробу порівняно з існуючими аналогами, тотожність розрахунків і одиниць вимірювання параметрів.

За новими виробами встановлюють ступінь порівнянності з уже відомими зразками, при цьому чим оригінальніший виріб, тим менше прототипів для порівняння. У цьому випадку враховують насамперед функціональне призначення виробу. Вивчають реальні і можливі результати, параметри споживчих властивостей, їхні переваги порівняно з аналогами, собівартість одиниці виробу і способи її зниження, проєктований рівень витрат на функціонування виробу в споживача. Такий порівняльний аналіз дає можливість вибору оптимального інженерного вирішення, є гарантом недопущення техніко-економічних прорахунків.

Аналізуючи собівартість продукції, вирішують такі основні завдання:

- оцінювання виконання плану за собівартістю продукції на підприємстві в цілому, а також за окремими видами продукції;
- вивчення причин відхилення фактичних витрат від планових у розрізі статей, а також за окремими видами і групами продукції;
- пошук резервів зниження собівартості продукції та розробка відповідних заходів щодо їх використання.

Під час аналізу використовують дані звіту по собівартості продукції і звіту підприємства з праці. Залучаються також планові й звітні калькуляції окремих видів продукції та відповідні дані бухгалтерського обліку.

Отже, собівартість продукції – це виражені у грошовій формі сукупні витрати на підготовку і випуск продукції (робіт, послуг).

Чим краще працює підприємство, чим ефективніше використовує виробничі ресурси, тим нижча собівартість продукції (робіт, послуг).

До основних шляхів зниження собівартості продукції можна віднести: підвищення технічного рівня виробництва, покращення організації виробництва та праці, зниження матеріаломісткості продукції, що в той же час буде сприяти збільшенню обсягу виробництва;

Зниження собівартості продукції дозволить досягти таких цілей: організувати виробництво конкурентоспроможної продукції; мати можливість використовувати гнучке ціноутворення, а також оцінки діяльності кожного підрозділу з фінансової точки зору; прискорити прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень тощо.

Список використаних джерел:

1. Петренко Н.І. *Контроль і ревізія: підруч. для студ. спец. «Облік і аудит».* Житомир: ПП «Рута», 2002. 376 с.

2. Бондаренко Т.Ю. *Облік і контроль загальнопромислових витрат (на прикладі гірничо-збагачувальних підприємств): автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09.* Київ, 2009. 19 с.

3. Давидова Т.М. *Методологічні аспекти обліку витрат на збут та відображення їх у фінансовій звітності.* Вісник податкової служби України. 2009. № 8. С. 14–19.

4. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]: положення : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.*